Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...21 оной ...э гарана | № 52 (16575) | 1984 оной мартын 2, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

...ДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ, КОЛХОЗНИГУУДТА, ЭРДЭМТЭДТЭ, ХҮДӨӨ АЖАХЫН МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ, АГРОПРОМЫШЛЕННА ...СЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ, ШЭНЭ ГАЗАРАЙ РАЙОНУУДАЙ ПАРТИЙНА, СОВЕТ, ПРОФСОЮЗАЙ БА КОМСОМОЛОЙ ОРГАНИЗАЦИНУУДТА, ШЭНЭ БОЛОН БОРО ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛЭН АШАГЛАЛГАДА ХАБААДАҺАН БҮХЫ ХҮНҮҮДТЭ

...хэдүүд!

... үйлэ хэрэгээр — шэ...гэнөөр элдүүрилэн ашаг...һээ хэйшо гушан жэлэй ...эй Центральна Комитет ... хүдэлмэришэдые, колхоз...эмтэдые, хүдөө ажахын ... агропромышленна ком...лмэрилэгшэдые, шэнэ га...удай партийна, совет, ...а комсомолой организа...нэ болон боро газарые ашаглалгада хабаадаһан ...е халуунаар амаршална.

...ые элдүүрилэн ашаглал...лгата эпопей хадаа пар...дай зохёон байгуулхы ...С-эй ленинскэ аграрна ...дото дээрэнь бэелүүлгын ...удаһануудай нэгэниинь, ...лис гуримаар эрхилэлгын ...айлгын бата гэршэ жэ...42 миллион гектарай шэ...зарые богони болзор соо ашаглалга Казахстанай, ...аалай, Поволжиин болон ... нютагуудай үргэн ехэ ...ономико ба соёлые шэ...аа. Урда тээнь хооһон ...н газарта хото городууд, ...элтэй һуурин тосхонууд ... совхозууд байгуулагдаа, ...дууд баригдаа, эрдэмэй ...эгдээ.

...ые элдүүрилэн ашаглалга ...радай ажалай элитэ ехэ ... ажабайдалайн ба шэн ...айнь партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ байлгын, тэрэнэй уряагаар шэнэ ехэ амжалтануудые туйлахаар бэлэн байлгын бата найдамтай гэршэ жэшээ болодог олон миллион хүнүүдэй намтарай дурасхаалта үе шата мүн. Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалга хадаа ёһотойл бүгэдэ арадай хэрэг, бүхы союзна республикануудай ажалшадай аха дүүгэй хани барисаанай, интернационализмын толотомо гэршэ жэшээ болоно. Шэнэ газарай ехэ ургасын түлөө тэмсэлэй манлайда коммунистнууд дабшаа. Шэнэ газар хадаа Ленинскэ комсомолой олон зуугаад мянган түлөөлэгшэдтэ эрхэтэн ёһоной мэдэрэлэй ба патриотизмын, ажалай ба үзэл сурталай-сэдьхэл бодолой талаар хүмүүжүүлгын гайхамшагта һургуули болоо. Түрүүлэн ерэгшэдэй алдарта ёһо заншалнуудые нэрэтэй солотойгоор үргэлжэлүүлжэ байһан шэнэ газар элдүүрилэн ашаглагшадай шэнэ үетэн ветерануудтай хамта ээм ээмээ ниилүүлэн, ашаглагдаһан шэнэ газартаа мүнөө хүдэлжэ байна.

Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгын саг соогоо хэгдэһые, социально-экономическа таарамжатай зүб байһые үнгэрһэн гушан жэл эли бодоор баталба. СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ шэнэ газарай районууд жэлһээ жэлдэ улам горитой ехэ хубитаяа оруулна. Эндэ байгуулагдаһан материально-техническэ бааза, хүдэржэжэ байһан агропромышленна комплекс, хими нэбтэрүүлгын ба газар таряалан шанаржуулан һайжаруулгын улам ургажа байгаа хэмжээнүүд, олониитын дунда партиин ябуулдаг эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин баян дүй дүршэл ороoһо таряа, тэжээл, мүн газар таряалангай бусад ургамалнуудые тарижа ургуулхын хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ, мал ажал эрхилэлгые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ арга боломжонуудые үргэдхэнэ.

Ороной агропромышленна комплексын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ адли шэнэ газарай районуудай ажалшад зохёон байгуулһан хүсэ шадалаа хэрэглэлгээ саашадаашье һайжаруулха, хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам хурдан түргэнөөр дабшуулха, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, экономикын аграрна секторые хүгжөөлгын асуудалнуудаар партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула бии байгаа бүхы арга нөөсэнүүдээ элсүүлэн хэрэглэхэ зэргэтэй. Агропромышленна комплексые хүгжөөлгэдэ һомологдоһон нөөсэнүүдэй ашаг үрые горитой дээшэлүүлхэ, газар таряалангаа эрдэм ухаанай үндэһөөр элдүүрилэн ашаглалгые хурдан түргэнөөр нэбтэрүүлхэ, илангаяа уһалууриин газар дээрэ хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, үхэр малай ба шубуудай ашаг шэмыень ехэдхэхэ шухала. Үйлэдбэриин эмхидхэлые ба ажалай урмашуулгые оролдосотойгоор нарижуулан һайжаруулха, ажахын тоосоое бэхижүүлхэ, хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ али бүхы талаарнь дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын түлөө нүлөө ехэтэй социалис мүрысөө хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Партийна комитедүүд, эхин партийна организацинууд ажалша коллективүүдтэ эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин бүхы участогуудта гүрэнэй түсэблэлгын, ажалай журам болон эмхидхэлые бэхижүүлхэ, газартаа, оньһон техникэдээ, материальна нөөсэнүүдтэ эзэн ёһоор хандадагаар хүмүүжүүлхэ уялгатай. Хүтэлбэрилгын шэнэ органуудай — агропромышленна нэгэдэлнүүдэй үүсхэлые али болохоор хүгжөөхэ, тэдэнэй хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ, хүдөө ажахые, бүхы агропромышленна комплексые хүгжөөлгын гол асуудалнуудые шиидхэхын түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ.

Шэнэ газарай районуудай ажалшад партиин XXVI съездын болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ, тэрэниие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, 1984 оной, бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха юм гээд батаар найдажа байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет мэдүүлнэ.

Шэнэ газар элдүүрилэгшэдтэ алдар солоl Ажалай шэнэ туйлалтанууд тээшэ, хүндэтэ шэнэ газар элдүүрилэн ашаглагшад!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

ШЭНЭ АМЖАЛТАНУУДТА ЗОРИГЖУУЛБА

Уржадэр Петропавловка һууринай Соёлой ордон соо Зэдын районой колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай, организацинуудай, эмхи зургаануудай түрүүшүүл, районой партийна, совет, хүдөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд, ажалай болон дайнай ветеранууд, залуушуул олоороо суглараһан байна. Энэ үдэр Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнь, 1983 оной Экномическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь түлөө социалис мүрысөөндэ илажа гараһан Зэдын районда РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулгада зорюулагдаһан баярай суглаан боложо үнгэрөө. Энэ суглаае КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь С. Б. Жаргалов нээжэ, КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиевта үгэ үгөө.

Тэрэ тус районой бүхы ажалшадые арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ амжалта түгэсөөр ажаллажа, түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэһээрнь халуунаар амаршалаад, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг, Хүндэлэлэй диплом районой бүлэг түрүүшүүлдэ барюулаа.

Һүүлээрнь партиин обкомой секретарь А. А. Бадиев дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ, районой ажалшадай энэ жэлдэ бэелүүлхэ ажал хэрэгүүд, саашанхи зорилгонууд дээрэ тогтоһон байна. Тиихэдээ районой хүн бүхэн ажал хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандаха, гансал һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхэ ёһотой гэжэ тэмдэглэбэ.

Удаань районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ М. М. Дагаев, Оёорой совхозой директор С. М. Филиппов, «Октябрьский» совхозой түрүү һаалишан, нёдондоной дүнгөөр районой чемпион болоһон Г. В. Дашиева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь З. Р. Доржиева гэгшэд үгэ хэлэжэ, районой үнгэрһэн жэлдэ туйлаһан амжалтые гүрэн түрын үндэрөөр сэгнэжэ, иимэ шанда хүртэһөөрнь КПСС-эй ЦК-да, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ баяр баясхалан хүргөөд, байгша ондо бүри ехэ үрэ дүнгүүдые туйлахаар оролдожо байһанаа мэдүүлээ.

Нүхэр С. Б. Жаргалов түгэсхэлэй үгэ хэлэхэдээ, үндэр дээдын шагналайнь түлөө түрэл партидаа, гүрэн түрэдөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, районой ажалшад социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа элсүүлхэ байһанаа найдуулаа.

А. БУДАЖАПОВ.

ҮНДЭР ШАНДА УРМАШАН...

Түрэл республикынгаа алдарта ойн баярта жэлдэ ажалай ехэ амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө манай колхозой колхознигууд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэбэ гээшэ.

Энэ баясхаланта һайхан ушараар уржадэр колхозой клуб соо тус Улаан туг барюулгада зорюулагдаһан баярай суглаан боложо үнгэрөө. КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. И. Карпов баярай суглаан дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, энэ туг колхозоймнай бүлэг түрүүшүүлдэ барюулһан байна.

Ажахын трактор, машинануудые техническэ талаарнь хангаха пунктые даагша И. И. Бельский, ажалай болон дайнай ветеран Ф. Л. Красулин болон бусад үгэ хэлэхэдээ, үндэр дээдын шагналайнь түлөө парти болон правительствада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, энэ жэлэй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые амжалтатай дүүргэхэ байһанаа мэдүүлээ.

М. СПИРИДОНОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ.

БАЯРАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Тохойн Соёлой байшан соо хүн зон олоор сугларанхай. Эндэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдһээ гадна, шефскэ туһаламжа үзүүлдэг предприяти, эмхинүүдэй түлөөлэгшэд бии.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо барюулгада зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ Зоригто Дамдинович Очиров дэлгэрэнгы элидхэл хэхэдээ, колхозойнгоо үнгэрһэн жэлэй хүдэлмэриин дүн, саашанхи зорилгонууд тухай тогтожо хэлээ. Тус колхоз арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ Бухэроссин социалис мүрысөөндэ оролсоходоо горитойхон амжалта туйлаа. Жэшээлбэл, ажахын коллектив гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбые 120,5 процент, мяха 103 процент, ноoһо 100 процент бэелүүлжэ, бэлэдхэлэй пунктда ороoһо таряа тушааха даабаряа 2,9 дахин үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Удаань республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ М. Ж. Шагдаров дэлгэрэнгы үгэ хэлээд, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг Хүндэлэлэй дипломтойгоор колхозой түлөөлэгшэдтэ барюулаа.

Баяр баясхалантай оршон байдалда үнгэрһэн энэ суглаанда ажахын ахамад зоотехник С. Степанов, һаалишан А. Бадмацыренова, хонишон С. Брюханов, һүнэй комплексые даагша С. Черных, тракторно-таряан ажалай хоёрдохи бригадын бригадир И. Петров гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, эршэтэ ажалаараа абаһан энэ шагналаа алдангүй барихаар ажаллаха байһанаа мэдүүлбэ.

Тус суглаан дээрэ КПСС-эй Гусиноозерско горкомой секретарь М. Д. Ангархаев үгэ хэлээ.

Манай корр.

Улаан-Үдын Советскэ районой Ербановай нэрэмжэтэ үйлсэдэ һунгуулиин 13-дахи агитпункт оршоно. СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ агитпунктын 46 агитатор һунгагшадай дунда ойлгуулламжын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Агитколлективые даагша Анатолий Данилович Прокудинай хүтэлбэрилгэ доро агитаторнууд һайнаар хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агитпунктын бүлэг агитаторнууд һунгагшадтаа ошохоёо ябана. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АМЖАЛТАНУУДАА БАТАДХАН, УРАГШАА ДАБШАХА

Һунгагшад М. С. ГОРБАЧЁВТОЙ уулзаба

...84 ...тын 4 ...р-эй ...овно ...едэй ...алта

...изаарай Ипа... округой ...эй Верховно Соведэй де... — КПСС-эй ...огой гэшүүн, ... секретарь ...ич Горбачев... 29-дэ уулза...

...дадай эти... — Ипатовска ...үүлтэр һай...шевик» гэжэ ... директор ... М. С. Гор...ал тухай хөө... үдэр комму... партийнабэшэ ...эгүй бата нэ...дуудай түлөө ...ар дуугаа ...н байна.

...үүдтэл адли ... КПСС-эй ЦК-... 1984 он) Пле...ринүүдые гүй...һайшаана гэ...э үгэ хэлэг... Манай арад ...н жагсана, ...тенуудаа ле... ажал ябуул...гөөр холбоно ...эд онсолон

...гшадта халуу... М. С. Гор... Арад зоной ...дэнэй түлөө ...мэ хэнэ гэжэ ...ат мэдүүлбэ. ... аша туһа ...гонууд хадаа ... ажалшадай, ...ы бүлэгүүдэй, ...хэ ороной бү... арад үндэһэтэдэй аша туһа, ажабайдалайнь шухала хүсэлэн болоно.

КПСС-эй ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Юрий Владимирович Андропов арад зондоо, ажалша хүнүүдтэ шэн гаоьяагайгаар алба хэлгын гэршэ жэшээ боложо, бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ үлэхэ юм гэжэ үгэ хэлэгшэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Тэрэнэй бүхы гайхамшагта ажабайдал коммунизмын үндэр ехэ уг зорилгонуудай, асари ехэ түсэбүүдэй түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаһан байгаа. Юрий Владимировичай арадтаяа ямар нягта холбоо барисаатай, шиидхэгдэхээр шухала болоһон зорилгонуудые тэрэнэй ямар тодо һайнаар ойлгодог байһые, үе сагайнгаа эрилтэнүүдтэ ямар харюусалга ехэтэйгээр хандадаг байһыень бидэ бүгэдээ мэдэнэбди. Ю. В. Андроповтой хахасалгын гашуудалта үдэрнүүдтэ парти болон арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэл, жагсаал шэнэ хүсэтэйгээр харагдаһан байгаа.

Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулха, дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, Центральна Комитедэй ноябриин, июниин ба декабриин Пленумүүд дээрэ зохёохы ёһоор, баяжуулагдаһан, тодорхой шэнжэтэй болгогдоһон КПСС-эй XXVI съездын захяа заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ талаар партиин политическэ хараа шэглэлэй уг залгамжалдаг байһыень КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ бэшэ февралиин Пленум тэмдэглэбэ.

Политическэ ба эмхидхэхы элитэ ехэ бэлиг шадабаритай, ажабайдалай ехэ дүй дүршэлтэй шалгагдамал хүтэлбэрилэгшэ-ленинец, коммунизмын ба эб найрамдалай түлөө нугаршагүй тэмсэлшэ Константин Устинович Черненкын Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретаряар һунгагдаһыень совет хүнүүд нэгэн һаналтайгаар һайшаана.

Манай общественые саашадань нарижуулан һайжаруулгын үндэһэн шухала асуудалнуудые зохёон бэелүүлхэ талаар ЦК-гай хамтын ажал ябуулгада К. У. Черненкын оруулдаг зохёохы айхабтар ехэ хубитые оронойманай коммунистнууд, бүхы ажалшад һайн мэдэдэг, үндэрөөр сэгнэдэг юм.

ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненко үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй дотоодын болон уласхоорондын политикын гол шухала асуудалнуудта марксистско-ленинскэ гүнзэгы шэнжэлэл хэһэн, хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдые тодорхойлһон байгаа. Мүнөө коммунистнууд, манай бүхы арад тэдэниие бэелүүлгэдэ хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй урдахи һунгалтаһаа хойшо табан жэл үнгэрбэ гэжэ М. С. Горбачев саашадаа хэлээ. Үнгэрһэн жэлнүүд ехэ үйлэ хэрэгүүдээр баян байгаа. Парти, совет арад орёо шухала, шэнэ зорилгонуудые шиидхэбэ. Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин габшагай ажалаар ажахын ба социально-соёлой байгуулалтада шэнэ амжалтанууд туйлагдаа. Хэрбээ үнгэрһэн жэлнүүдэй политическэ үрэ дүнгүүдые тобшохоноор согсолбол, иигэжэ хэлэжэ болоно: КПСС-эй XXVI съездын хараа шэглэлээр дабшажа, манай орон совет обществын ажабайдалай ба ажал ябуулгын бүхы талые нарижуулан һайжаруулгын замаар, эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын замаар бата найдамтайгаар урагшаа дабшана.

ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ шухала шата болоһон байна гэжэ депутадта кандидат экономикодо, манай ажабайдалай бусад һалбаринуудта болоһон һайн хубилалтануудые тэмдэглэхэдээ хэлэбэ. Ажалай бэ үйлэдбэриин журамые бэхижүүлхэ, эрилтэ болон харюусалгые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин түхэл шэнжэ болон онол аргануудые һайжаруулха талаар партиин Центральна Комитедэй, правительствын гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые совет хүнүүд халуунаар һайшаан дэмжэнэ. Партидаа хизааргүй үнэн сэхэ, һайн хубилалтануудые хүгжөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байһанаа тэдэнэр тодорхой ажал хэрэгүүдээрээ элирхэйлэн харуулна. Һайнаар ажаһуухын, материальна ба сэдьхэл бодолой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдээ гүйсэд дүүрэнээр хангахын тула үрэ түгэсөөр ажаллаха хэрэгтэй гэжэ үнгэрһэн жэлэй дүй дүршэл үшөө дахин гэршэлбэ. Ондоо зам үгы, байхашьегүй.

Ажалай эмхидхэлэй бэ урмашуулгын бригадна гурим үйлэдбэриин олохон асуудалнуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр шиидхэлгэдэ нүлөөлнэ. Шэнэ түхэлэй — комплексно, ажалаа эхинһээнь эсэстэнь хүргэдэг, ажахын тоосооной бригадануудые саашадань дэлгэрүүлхэ гээшэ ороной ажалай хүсые эрид дээшэлүүлхэ байна. Социалис мүрысөөн асари ехэ хүсэтэй юм. Тэрэниие али бүхы талаарнь хүгжөөхэ, гүйсэд дүүрэнээр, зохёохы ёһоор хэрэглэхэ, хүдэлмэриин участок бүхэндэ ажалшадта эгээл дүтэ, ойлгосотой зорилгонуудые табиха шухала.

Арадай ажахые хүгжөөлгын холын хараа түсэбүүдтэ үгэ хэлэгшэ анхаралаа ехээр хандуулхадаа, эрдэм техникын хурдан түргэн хүгжэлтэ дэбжэлтэ үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ гол үүргэтэй байна гэжэ тэмдэглээ.

Совет хүнүүдэй һуудал байдал тухай анхаралаа хандуулга партиин ажал ябуулгын үндэр дээдын уг зорилго байгаа, мүнөөшье байһаар гэжэ депутадта кандидат тэмдэглээ. Арад зоной ажабайдалые һайжаруулгын үргэн олон асуудалнуудта һуларшагүйгөөр анхаржа, КПСС-эй ЦК, Совет правительство эрхим шанартай эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүн зониие тоггууритай һайнаар хангалгада гол анхаралаа хандуулна. Үнгэрһэн жэл Эдеэ хоолой программые КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй тодорхойлһон социально-экономическа асари ехэ хэмжээнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгын түрүүшын жэл болоһон байгаа.

Эдэ хэмжээнүүд өөһэдын үрэ дүнгүүдые үгэнэ. Хүдөө ажахын бүхы продукци 5 процентээр ургаа. Урдынхиһаа ехэ таряан, хартаабха, саахарай свекло, лён хуряагдаа; хлопогой ба овощой муу бэшэ ургаса абтаа. Мал ажалай хэрэгүүд һайжараа, бүхы орон доторнай, олонхи республиканuудта, хизаарнуудта, областьнуудта фермэнүүдэй бүхы зүйлэй продукци худалдалгын түсэб дүүргэгдээ. 1982 онойхидо орхсдоо һүн, мал болон шубууд 9 процентээр, үндэгэн 4 процентээр үлүү ехээр гүрэндэ худалдагдаһан байна.

Жэлэй ондоо үрэ дүн шухала удха шанартай—колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин экономическа үрэ дүнгүүд һайжарһан байха юм. Тэдэнэй ашаг олзо 17 миллиард шахуу түхэригтэ хүрөө.

Хүтэлбэрилгын шэнэ органуудай — агропромышленна нэгэдэлнүүдэй асуудалнуудта үгэ хэлэгшэ онсо анхаралаа хандуулба. Эдэ органуудай нэрэ хүндэ ургажа байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тэдэнэй олонхид хүдөө нютагые социальна талаарнь шэнэдхэн хубилгаха, газар таряалангай үрэжэлые, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, хүдөөгэй экономическа хүдэлмэриие һайжаруулха гэхэ мэтын үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэхын түлөө тэдэнэй олонхид эдэбхитэйгээр хүдэлнэ.

Арадай депутадуудай Соведүүдэй, гүрэнэй болон ажахын органуудай хүдэлмэриин, совет хуулинуудые хэлбэришэгүйгөөр сахилгын асуудалнуудта М. С. Горбачев саашадаа тогтожо хэлэбэ. Бидэнэй эрхэ болон уялганууд, олониитын жаяг журамай эрилтэнүүд, сэдьхэл бодолой хэм хэмжээнүүд ниитэ нэгэн байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тэрэнэй ажана байдалые сахин хамгаалжа, үнэн сэхэ хүнэй ажаһуухадань, ажаллахадань эдэ хуулинууд туһалдаг байна. Хуулиһаа хадуурһан гү, али тэрэниие тоогоогүй хүнүүдтэ социалис ёһо гуримые хазагайруулһанайнь түлөө гэм зэмэ тохогдохо ёһотой. Урилгэтэй, эдилгэ абалгатай, хонжоо наймаантай, үлүүсэ нэмэжэ бэшэлгэтэй, хүнэй хүзүүн дээгүүр хүльбэрэгшэдтэй, хулиган ааша гаргагшадтай шиидхэхы шанга, эбсэшэгүй тэмсэл ябуулагдаха зэргэтэй. Асуудалые иимээр шиидхэлгэдэ манай байгуулалтын гүнзэгы ехэ демократизм, үнэн сэхэ байлга бүрин хүсэдөөр харагдадаг гээшэ.

Депутадта кандидадуудай һунгагшадтаяа уулзалганууд һунгалтын урда тээхи кампаниин түгэсхэлэй шата болоно, —гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Манай обществын ямар зохёохы ёһоной ажабайдалаар ажаһуужа, олоной ниитын-политическэ үүсхэл эдэбхиие хүгжөөхын тула ямар барагдашагүй ехэ арга боломжонуудай бодото социализмын демократи дотор нэбтэрэнхэй байһыень тэрэ бата найдамтайгаар харуулба. Һунгалтын урда тээхи кампани ниитэ гүрэн түрын, мүн нютагай шэнжэтэй эгээл үргэн олон асуудалнуудаар, совет хүнэй зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэжэ, анхаралыень татажа, тэрээн тушаа өөрынгөө һанал бодолые хэлэхэ шухала гээд тооложо байһан али бүхы асуудалаар ниитын һанамжын трибуна болоо.

Үндэр ехэ этигэл найдал, нэрэ хүндэ олгоһонойнь түлөө М. С. Горбачев үгынгөө түгэсхэлдэ һунгагшадта үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргөөд, Эсэгэ оронойнгоо аша туһада ажалай шэнэ амжалтануудые, зохёохы илалтануудые туйлахыень, элүүр энхэ ябахыень, зол жаргалтайгаар ажаһуухыень тэдэнэртэ хүсэбэ.

(ТАСС.)

ПАРТИИН ТҮСЭБҮҮД—АРАДАЙ ТҮСЭБҮҮД

ҺУНГАГШАД СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭИ ДЕПУТАДУУДТА КАНДИДАДУУДТАЙ УУЛЗАНА

...алга-үйлэдбэ... хүдэлмэришэд ... Ивалга һуу...тинууд, орга... эмхи зургаа...лэгшэд эндэ ...рба. Тэдэнэр ...дын хүдөөгэй ...дэхи округһоо ...вно Соведэй ...эй депутадта ...С-эй обкомой ...тарь А. М. Бе...найн һунгуулиин ...һоо СССР-эй ...эй Националь...ведэй депутад...лаан-Үдын рай... колхозой ахамад зоотехник А. А. Денисоватай уулзахаяа ерээ бшуу.

Һунгагшадай тус уулзалгые КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Горбунов нээбэ. Тэрэ СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэл ажалшадай политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэржэ байна гэжэ тэмдэглэбэ. Ажалай олон түрүүшүүл, бригаданууд, фермэнүүд ба цехүүд болохоёо байһан һунгалтын үдэрые ажалай бэлэгүүдээр угтахамнай гэһэн үүсхэл гаргаа. Тэдэнэй үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдээ гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Удаань депутадта кандидат А. М. Беляковой этигэмжэтэ нюур—Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ветеринарна врач Л. П. Каратуев, депутадта кандидат А. А. Денисовагай этигэмжэтэ нюур—Ивалгын поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Тыкшеева гэгшэд депутадуудта кандидадуудай ажалай намтар тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэд. Тиихэдээ тэдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэр коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө нэгэ хүн шэнгээр дуугаа үгэхыень сугларагшадые уряалба.

Ивалгын ОПХ-гай директор Л. П. Бурков, ВАСХНИЛ-ай Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай лабораториие даагша И. Ф. Воробьев, Ивалгын дунда һургуулиин багша В. И. Тучининова, Ивалгын кондитерска фабрикын хүдэлмэришэн В. Б. Казакова, гидромелиоративна техникумэй студентка Надежда Ильина, «Бурводстрой» нэгэдэлэй ПМК-гай начальник А. Ф. Шишкин гэгшэд үгэ хэлэбэд.

Тэдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадуудта захяануудые үгэһэн байна. Ивалга һууринда спортын ордон, больницын комплекс бариха, һууринай хүн зониие уһаар һайнаар хангахын тула водопровод татаха болон бусад асуудалнуудые шиидхэхэдэнь туһалха бэзэ гэжэ үгэ хэлэгшэд арадай кандидадуудта хандаба.

Сугларагшадаар халуунаар угтагдан, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд — А. М. Беляков, А. А. Денисова гэгшэд үгэ хэлэбэ. Тэдэнэр үндэр этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, бүхы хүсэ шадалаа арад зоной аша туһада зорюулхабди гэжэ мэдүүлбэ.

Нүхэр А. М. Беляков үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула үйлэдбэри дээрэ, эмхи зургаанууд болон организацинуудта гурим, ажалай журам шангадхаха, тиигэжэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ шухала, бүхы амжалтануудай хүн бүхэнэй үнэн сэхэ, эршэтэ, зохёохы ажалһаа дулдыдаха гэжэ тэмдэглэбэ.

С. ОЧИРОВ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ОЛОНОЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой партийна организаци ажахын һалбаринуудта коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табижа, үйлэдбэриин бүхы асуудалнуудые шадамараар шиидхэхын тула хүсэл оролдолго гаргажа, орохой Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө тэмсэл ябуулжа байнхай. Иимэ хүдэлмэриинь ниитын хэрэгүүдтэ нүлөөтэй байһаниинь элитэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо тус совхозойхид зарим тэды амжалта туйлаа. Тингэжэ тэдэнэр бүри үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри эрхилнэ.

Тус ажахын партийна организациин бүридэлдэ 50 коммунист ородог юм. Тэдэнэй 9-ниинь пенсидэ гаранхан. Партиин 27 гэшүүд совхозон үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг байна.

Ажахын тэжээл бэлдэхэ цехые ударидагшаар коммунист Б. Р. Санжимитыпов һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ажаллана. Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар эрдэмэй туйлалтануудые нэвтэрүүлхын тула горитойхон хүдэлмэри тэрэ эмхидхээ юм. Баттиин, Баруун болон Зүүн Жэбхээһэнэй, Могсохоной, Зосоо Бэеын хэдэн зуун гектар муудаһан, үрэжэл багатай сабшалангууд һайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон таригдадаг болонхой. Ехэнхи сабшалангууд һубагуудаар, сорогонуудаар уһалагдажа, элбэг, шэмэтэй үбһэн хуряагдана. Жэлһээ жэлдэ ниитын малда бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл бэлдхэхэ түсэб эндэ дүүргэгдэнэ. Энэ туйлалтада коммунист агроном Б. Р. Санжимитыповэй олоной ажал эмхидхэхэ дүршэл шадабари харагдана бшуу. Эндэхид ондоо тээшэ ошожо, үбһэ тэжээл бэлдхэхэеэ болинхой.

Совхозой мал ажалда юһэн коммунист хүдэлдэг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хонидой томодхогдоһон Тураасгайн комплексдо тухашаруу байдал үзэгдэһэн байгаа. Эндэ 1200 хониной хашаа түхеэрэгдэһэн, малшадай гэр байра баригдаһан гээшэ. Харин залуушуул дүршэлгүйдэжэ, ажалынь бирагүйхэн дүнгүүдтэй байба. Иимэ байдал һайжаруулха тон шухала болоо бшуу. Тиин хонидой томодхогдоһон тус комплексые хүтэлбэрилхыень коммунист Дагбадоржо Гармаевич Цыренжаповта партийна организаци даалгаһан байна. Тэрэ урда тээнь хониин ажалда хүдэлжэ байһан аад, нүхэрэйнгөө пенсидэ гарахада, ондоо хүдэлмэридэ ороһон юм. Энэ тон харюусалгатай партийна даалгабариһаа тунхарингүй, харин шууд тэрэниие дүүргэхэ эрмэлзэлтэйгээр Д. Г. Цыренжапов урагшатай һайнаар ажаллажа эхилһэн байна. Өөрөө һубайшье, мүн эхэ хонидойшье отарануудта олон жэлдэ ажаллажа, нилээд баян дүй дүршэлтэй болоһон юм. Тэрэнэй нүхэр коммунист Намсалма Дулмаева баһал үниинэй хонишон, наһанайнгаа амаралтада гаранхайшье һаа, энэ комплексдо хүдэлнэ. Тэдэнэй хүбүүн партиин гэшүүн Намжил Цыренжапов даб дээрэ гэртэхиндээ туһалалсана. Мүнөө тэдэнэр туха сүлөөгүй ажалланад. Хонишод хэдэн зууһаад хурьгадые абаад, гарза хоролтогүйгөөр тэнжүүлжэ байнхай.

Зүүн Тураасгайда бэрхэхэн хонишон партиин гэшүүн Баярта Цыдыпов эхэ хонидой отарада баһа ажаллана. Тиихэдэ коммунист Баяр Санжимитыпов адуушанаар хүдэлнэ.

— Партиин гэшүүн Буда-Ханда Доржиева бэрхэ, түрүү һаалишан юм, — гэжэ парткомой секретарь Валентин Гармаевич Ширабон хөөрөө һэн.

Һаалишан Буда-Ханда Доржиева хэдэн жэлэй туршада һү һааха, тугал абаха түсэбүүдээ ходо дүүргэжэ ябадаг юм.

Ажахын эдэ малшад-коммунистнууд мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсана.

Совхозой зургаан коммунист механизаторнууд юм. Олон үхибүүдэй эсэгэ Цырен Рандалович Доржижапов нарин бэрхэ механик тэдэнэй нэгэн болоно. Тэрэ мүнөө К-700 тракторта ажаллана. Таряа хуряалгын үедэ комбайн жолоододог. Залуу коммунист Хайбзан Гармажапов нёдондо үбэл ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулһан байха юм. Мүнөө тэрэ МТМ-дэ токарёор хүдэлнэ. Үлэрэйнгөө даабарине эрхим шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг гуримтай. Механизатор өөрөө үндэр мэргэжэлтэй электро-газгиууршан юм. Улаан-Үдын ЛВРЗ-дэ хүдэлжэ байһанаа нютагаа бусажа ерэнхэй. Тиихэдэ механизатор Ринчин-Бал Дашиев АВМ-эй машинист. Тэрэ эрхим шанартай ногоонной витаминтай гурил бэлдэдэг бэрхэ шадабаритай болонхой. Жэлһээ жэлдэ коммунист Р-Б. Дашиев энэ шанаржуулагдаһан тэжээл бэлдэхэ түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Коммунист Б. Р. Санжимитыповэй хүтэлбэрилдэг тэжээлэй цехэйхид сабшалан һайжаруулха намарай түсэб сүм дүүргэнхэй. Могсохоной сабшаланда ехэ наг шэбхэ гаргагдаа. саһан тогтоогдоо. Тиихэдэ нёдондо Могсохоноо баруулжаа оршоһон бэлшээриин ехэ газар уһалагдадаг сабшалан болгогдонхой. Хужарлиг газар үндэһөөрнь һайжаруулагдажа, нэгэ жэлэй ногоон таригдажа, хүрьһэжүүлэгдээ һэн.

Мүнөө үбэлэй үедэ тэжээлэй цехэйхид булагуудта тошо халяаха хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Ойн соорхойдо Талангы гэжэ сабшалан бии. Эндэ Талангын булагта ехэ тошон халяагдаа. Мүн үшөө хэдэн булагуудта баһа тошон халяагдаа. Эдэ булагуудта хамтадаа 50000 кубическа метр мүльһэн нөөсэлэгдөөд байна.

Сабшалан һайжаруулха намарай, үбэлэй хүдэлмэринүүд дүүрэнтэжэ, тэжээлэн цехэйхид малшадтаа туһаламжа үзүүлжэ эхилэнхэй.

— Манай цехэй дүрөэн хүдэлмэришэд хонидой томодхогдоһон комплексдо мүнөө хүдэлжэ байнхай, — гэжэ Б. Р. Санжимитыпов хөөрэнэ. — Бадма Жигмытов өөрынгөө хүдэлдэг трактораар үбһэ тэжээл зөөнэ. Механизатор Клим Галсанов, тэжээлэй цехэй агроном Булад Чимитов. мүн тус цехэй тоо бүридхэгшэ Дунгарма Дамбаева гэгшэд хурьга абалсажа байнхай.

Иигэжэ коммунист Борис Раднаевич Санжимитыповэн хүтэлбэрилдэг тэжээлэй цехэйхид совхозойнгоо хониин ажахые хүгжөөлгэдэ горитойхон туһаламжа үзүүлжэ байна бшуу.

Мүнөө Могсохоной коммунистнууд техникэ болон оньһон машинануудаа һайнаар заһабарилжа, хабарай тарилга түгэс бэлдхэлтэйгээр угтаха эрмэлзэлтэй ажаллана. Совхозой ахамад инженер коммунист Б. Базаров техникэ заһабарилга ударидана.

Мүнөө малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаһада малшад-коммунистнууд үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, залуу мал гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхые оролдоно.

Һаяхан үнгэрһэн гашуудалта үдэрнүүдтэ совхозой коммунистнууд, ажалшад партиингаа ленинскэ Центральна Комитедые улам бүри нягтаар тойрон жагсаха байһанаа, хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотойгоор хүдэлхэ эрмэлзэлээ бодото ажал хүдэлмэреэрээ гэршэлээ. Мүн тус ажахын бүхы хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байһан һунгалтые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын тула тэмсэжэ байнхай. Мүрысөөнэй манлайда совхозой коммунистнууд дабшана.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ҮЙЛЭДБЭРИИН НӨӨСЭ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭ...

Профсоюзуудай Буряадай областной соведэй юһэдэхи пленум боложо үнгэрбэ. Энэ пленум дээрэ облпрофсоведэй президиумэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев** «Партиин ЦК-гай декабриин (1983 он) ээлжээтэ бэшэ февралиин (1984 он) Пленумүүдэн шиидхэбэринүүд ба КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын хэлэһэн захяа заабаринуудһаа уламжалан, республикын профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл хэһэн байна.

Республикымнай ажалшад үнгэрһэн жэлдэ нилээд амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ, промышленна продукциин хэмжээн 1982 онойхидо орходоо, 21 миллион түхэриггөөр ургаа. Тиихэдэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ 4.2 процент дээшэлээ. Мүн арадай ажахын бэшэшье һалбаринуудта муу бэшэ үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Эдэ бүгэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаа гэжэ нүхэр Чукаев тэмдэглэбэ.

Тэрэшэлэн республика доторнай үнгэрһэн жэлдэ 290 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, 3056 һурагшадай һургуули, хүүгэдэн 2765 һууритай сад-яслинууд болон бусад олон барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. Тиихэдэ хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга 5 процентээр дээшэлжэ, бүхыдөө 25 миллион түхэригтэ хүрэһэн байна. Транспортын, хэлхээ холбооной болон бусадшье предприятинууд жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэээ.

Мүнөө үедэ ажалша коллектив бүхэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, байгша онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые сүм бэелүүлхэ талаар социалис уялгануудые абаа. Тиихэдээ тэдэнэр үйлэдбэриин нөөсэ арганuудые хэрэглэхэ, материал оолон электрын элшэ хүсэ алмаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна.

Профсоюзай организацинуудай бэелүүлхэ мүнөө үеын зорилго гэхэдэ, бүхы байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, үйлэдбэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, мүн КПСС-эй ЦК-гай декабриин болон февралиин Пленумүүдэй материалнуудые хүн зондо тайлбарилха зорилго болоно. Тиихэдээ хүдэлмэришэдэй суглаа, экономическа һуралсал, коммунис ажалай һургуули болон соёлой эмхи зургаануудые дүүрэн хэрэглэжэ, эдэ документнүүдэй эрилтэнүүдые ажалша коллективүүдэй бодото байдалтай нягтаар холбохо шухала.

Ажалша коллектив бүхэнэй урда партиин Центральна Комитет энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсэ 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн 0,6 процентээр нэмэжэ доошолуулха зорилго табяа. Энэ уряань манай республика дотор үргэнөөр дэмжэгдэжэ байна. Промышленна олон предприятинуудай коллективүүд, колхоз, совхозууд партиин энэ даабари яажа бэелүүлхэ байһан тухайгаа эдэ үдэрнүүдтэ мэдүүлнэ.

Мартын 4-дэ СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэгдэхэнь. Энэ шухала үйлэ хэрэгые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула социалис мүрысөөн мүн лэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Олон коллективүүд 1984 оной түрүүшын кварталай түсэбые һунгалтын үдэр болотор дүүргэхээр шиидэнхэй. Үндэр бүтээсэтэ ажалай үлыгэр жэшээ харуулжа ябадаг, ажалай түрүүшүүл энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй даабарине болзорһоонь холо урид дүүргэхэбди гэжэ уялга абаһан байна.

Гэхэтэй хамта бүхы хүдэлмэрисэ шүүмжэлхы ёһоор хаража, бии байгаа дутуу дунданuудаа далдалха эрхэгүйбди гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Үнгэрһэн жэлдэ промышленна 13 предприяти жэлэйнгээ даабари дүүргэнгүй үлөө. Эдэнэй тоодо «Бурятферммаш», «Бурятавторемонт» нэгэдэлнүүд, кондитерска фабрика гэхэ мэтэ ороно. Эдэ предприятинуудай гээгдэлдэ ороһон шалтагаан гэхэдэ, үйлэдбэриин эмхидхэл, ажалай журам һула. Хүдэлмэришэд даалгагдаһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгаяа хүсэд мэдэрнэгүй.

Удаань элидхэлшэ манай промышленна предприятинуудта дайралдадаг дутагдалнуудай нэгэн болохо үйлэдбэриин хүсэ шадалай гүйсэд хэрэглэгдэдэггүй байһан тухай хэлээ. Олон завод, фабрикануудай оньһон түхеэрэлгэ мууса, ашаг үрэ багатайгаар хүдэлгэгдэнэ. «Забайкаллес» нэгэдэлэй бүхы арга боломжо гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Тиихэдэ шэнэ предприятинууд хүсэндөө удаан ороно.

Тохёолдоод байһан иимэ үедэ профсоюзай комитет бүхэн «гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ» гэһэн уряа доро социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, бии байгаа дутуу дунданuудые усадхаха хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, коллективүүдэн угтамжын түсэбүүдые абаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха ёһотой гээд партиин документнүүд соо хэлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта манай республикада угтамжын түсэбүүд үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Тиихэдэ бүхы юумэндэ гамтайгаар хэндаха, алмаха талаар социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ шухала.

Арадай ажахые саашадань хүгжөөлгэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэ эрдэм-техникын дэбжэлтэһээ сэхэ дулдыдана гэжэ булта мэдээжэ. Энэ табан жэлэй эхинһээ хойшо үйлэдбэриие оньһожоруулга нилээд дээшэлээ. Республикымнай промышленна предприятинуудта мүнөө үедэ 600 оньһожоруулагдамал, 85 автомат лининүүд болон бэшэшье срёо оньһон түхеэрэлгэнүүд хүдэлнэ. Энэ үе соо 3 мянга гаран хүдэлмэришэд бар хүсэнэй ажалһаа сүлөөлэгдөө. Энэ талаар ехэ хүдэлмэри авиационно заводто, «Бурмясопром» нэгэдэлдэ хэгдээ. Гэбэшье хүндэ, гарай ажал үшөөл ехэ байһан зандаа. Зарим промышленна предприятинуудта гарай ажал бүри үргэдэһэн байха юм. Иимэ байдалтай яашье эбсэжэ болохогүй.

Саашань А. Д. Чукаев хүдэлмэришэдые али бүхы талаһаань урмашуулха онол арганууд тухай тогтожо, дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Иимэ аргануудай нэгэн гэхэдэ, бригадна подряд болоно. Энэ шэнэ онол арга хүн бүхэниие ажалдаа һайн үрэ дүн туйлахаар элсүүлдэг, урмашуулдаг байна бшуу. Энэ арга республика доторнай үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ байнхай. Гэбэшье зарим предприятинуудта, илангаяа хүдөө ажахыда энэ онол арга муугаар хэрэглэгдэнэ.

Республикымнай хүдөө ажахы продукци гүрэндэ худалдаха үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээ юм. Энэ хадаа малшад, механизатор-

ШЭНЭ ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛЭН АШАГЛАЛГЫН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ЗУРЫНАЛ, ЗУРЫНАЛ ХАРГЫМНАЙ...

Энэ ута харгы зам элдэб янзаар, элдэб газар нютагуудта эхилһэн байгаа. Тингэбэшье тэрэ нэгэл сагта эхилээ һэн. Хаа хаанагүй — Москвада гү, али Ленинградта, Киевтэ гү, али Днепропетровскдо, Минскдэ гү, али Таллинда, Краснодарта гү, али Кишиневто, мүн Ижевскдэ—бүхы орон доторнай энэ ута харгы нэгэл сагта, 1954 оной март һарада, эхилээ бэлэй.

Тиихэдэ, 30 жэлэй урда тээ, 1954 оной мартын 2-то КПСС-эй ЦК-гай Пленум «Орон дотор таряа ургуулжа хуряалгые саашадань ехэдхэхэ, шэнэ ба боро газар элдүүрилэн ашаглаха тухай» тогтоол баталан абаһан юм.

Дэлхэй дээрэ газар элдүүрилэн ашаглалгын түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ, айхабтар шухала удхашанартай зорилгые совет арад тон богони болзорто бэелүүлжэ, ороной зүүн раионуудай газарай асари ехэ баялигта элсүүлэн оруулха ёһотой байгаа. Нюдэ алдама, үргэн нэлэнхы тала дайдын 42 миллион гектар газар хахалжа, тарилга хэхэ гэшэ манай Эхэ ороной тарялангай талмайе Европын хахад шахуу хүбаар үргэдхэхэ гэһэн удхатай байгаа бшуу.

Хэмжээгээрээ иимэ асари ехэ зорилго хадаа бидэнэй хубиин хэрэг болоно гэжэ олон мянган патриодууд тоолоо бэлэй.

«Комсомолшууд болон залуушуулай дундаһаа 100 мянган механизаторые шэнэ газар элдүүрилэн ашаглажа байгаа МТС-үүдтэ, совхозуудта һайн дураараа хүдэлхэеэ ошохо хэрэгтэнь эмхидхэхэ тухай ВЛКСМ эй ЦК-гай болон нютагай комсомолой организацинуудай үүсхэл элэбхиие һайшааха...» — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоол дотор уншанабди. Тиин Пленумэй хүдэлмэрилһэн эдэ үдэрнүүдтэ 523150 мэдүүлгэ ороной комсомолой комитедүүдтэ ороһон байгаа. Эдэ мэдүүлгэнүүд ондо ондоо хэлэн дээрэ бэшэгдэһэншье һаа, удхаараа, эрхэтэн ёһоной мэдэрэлээрээ тудалдаһан байха юм: «Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглахадань туһалхаяа Сибириин талата нютагуудай нэгэндэ ошохо гээшэ миниин комсомолой уялга мүн. Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалгын райондо намайе эльгээхыень ВЛКСМ-эй хизаарай комитедые гуйнаб».

Эдэ мүрнүүд Краснодарай хизаарай Усть-Лабинска МТС-эй комбайнер, Социалис Ажалай Герой, Ленинэй гурбан орденто Николай Балакинай мэдүүлгэһээ абтанхай.

Түрэл Кубаниингаа үрэжэлтэ һайхан газар дээрэ болбосон түхэлтэй гэр байратай, зүрхэ сэдьхэлдэнь таарама ажалтай, нэрэ хүндэтэй байһан хүн аад, яахадаа тэрэ майхан соо ажаһуужа, хүндэ хүшэр ажал хэн, бэеэ зобоохые һанаба гээшэб?

Үнэхөөрөөшье, юундэ?

— Алдар солодо хүртэхын түлөө бэшэ, ороһо таряа ехээр ургуулжа хурьхахын түлөө шэнэ газар элдүүрилжэ байһан нютагуудта ошоо һэмди. Бүгэдэ арадай һайндарнүүдтэ орденуудаа зүүхэдээ, гүрэн түрын шагнал хайрануудаа һайрхахын түлөө бэшэ, харин 30 жэлэй урда тээ бидэнэй партиин уряагаар ошожо, шэнэ газарай үндэр баян ургаса ургуулжа хурьхахын түлөө шанга тэмсэлэй болоһыень хүнүүдтэ харуулхые хүсэнэбди. Бидэ, шэнэ газар элдүүрилэн ашаглагшад, габшагай һайнаар хүдэлөөбди. Манай үндэр дээдын шагнал хайранууд энээниие элирхэйлэн батална...

Шэнэ газарай тарянай ямар ехэ ажалаар ургуулагдадаг байһыень һайн мэдэхэ, Казахстанай олон мянгаад пүүд шэниисэ хураһан хүндэ эдэ үгэнүүд хабаатай. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын 30 жэлэй стажтай бригадир, коммунист Михаил Егорович Довжик иигэжэ хэлээ һэн.

Шэнэ газар элдүүрилхээ ерэһэн залуу Миша Довжигой сэмбэ пиджагайнь энгэртэ гансал комсомолой значок яларха. Шэнэ газарай ургасын түлөө тэмсэлэй ветеран Михаил Егорович Довжик Социалис Ажалай Герой болонхой, Ленинэй хоёр орденоор, Октябриин Революциин орденоор шагнагданхай, Казахай ССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат болонхой.

Шэнэ газар ашаглахаяа ошоһон олон мянгаад залуушуулда, Михаил Довжиггол адли, комсомолой путевко ехэ ажабайдалайнь намтарай эхин болоо һэн.

«Зурынал, зурынал харгымнай!» — гэжэ дуулалдаһаар хүнэй хүлөө табяагүй тазарта хүдэлхэеэ ошожо ябаһан залуушуул саашадаа ажабайдалайнь, наһанайнь хэрэгэй эхин болохо энэ харгые ойлгодогшэгүй байжа болоо.

— Шэнэ газарые залуушуул лэ элдүүрилэн ашаглаһан юм гэжэ тон зүбөөр хэлсэдэг,— гээд Михаил Егорович Довжик үни үнгэрһэн жэлнүүдые ой ухаандаа һэргээн хөөрэнэ.— Бидэ согтой хүхюун, урма баяртай, хүсэн түгэлдэр, эрмэлзэл түгэс ябаабди. Тингэбэшье һаамнай, бидэнэртэ хүшэр хүндэ байгаа. Тон дүршэл ехэтэй, нугаршагүй зоригтой хүнүүдэй — коммунистнуудай хажуудамнай ябаһаниинь һайн лэ. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалта дээрэ тэдэнэр манай түрүүшын багшанар болоһон юм.

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглалгын нургуули. Манай ороной олон нацинууд болон арад үндэһэтэдэй түлөөлэгшэд ниитэ нэгэн бүлэ болоһо, дүршэл шадабаритай һурган хүмүүжүүлэгшэд- коммунистнуудай хүтэлбэри доро эбтэй эетэйгээр ажаһуужа, эршэмтэйгээр хүдэлжэ, арадуудай хани барисаанай хамагые илагша хүсые элирхэйлэн гаргуулаа һэн. Украинын поэт Павло Тычина энээниие «ниитэ нэгэн бүлын мэдэрэл» гэжэ тон зүбөөр нэрлэһэн байгаа.

«Ленинскэ национальна политикын бодото бэелэл гээшэ юун бэ гэжэ шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглалга бүхы дэлхэйдэ элирхэйлэн харуулаа һэн»,— гэжэ түрүү үзэлтэй американ журналистка Джессика Смит жара гаран онуудай тэн багта шэнэ газар элдүүрилэн ашаглажа байһан совхозуудаар ябахадаа, иимэ тобшолол хэһэн юм.

Англиин бүлэг аяншалагшад мэнэ һаяхан Целиноградска областьдо ерэбэ.

— Иимэ ехээр хүгжэһэн, болбосорһон хизаар нютагые харахаб гэжэ һанаагүй һэм. Бодото дээрээ айхабтар ехэ элдүүрилэгдэһэн газарые, мантан томо ажахынуудые хараад,— гэжэ бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Брайан Макги хэлэбэ.— Эдэ бүгэдэ зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнэ. Шэнэ газарта хараһан, үзэһэн юумээрээ гайхан гэлыбэбди... Танай орон дотор элдэб үндэһэ яһатадай хёмороо зүришэлдөөгүй байһаниинь һайн лэ. Манайда хёмороо зүришэлдөөтэй. Хойшодоо Эсэгэ оронойнгоо хүнүүдые, совет хүнүүдтэл адли, эрхэ сүлөөтэйгөөр харахые хүсэнэб.

Англичаниниие гайхуулһан юумэн бидэнэртэ юрын хэрэг болонхой. Тингэбэ ябашье, Англиин аяншалагшадай хүрэһэн «Ижевский» совхозтой танилсая.

Тэрэниие эмхидхэн байгуулагшадай — Удмуртын АССР-эй комсомолой түлөөлэгшэдэй хүндэдэ ажахы нэрлэгдэһэн байна. Иван Андреевич Минаков тэрэнэй түрүүшын директор байгаа. Агроном мэргэжэлтэй энэ хүн Ленинградска областьной партийна организациин эльгээлтээр Хойто Казахстанда ерээ һэн. Шэнэ газарые элдүүрилэн ашаглаһан түрүүшынгээ зун тэдэнэр талата нютагай 20 мянган гектар газарые элдүүрилһэн юм. Намар тээшэ түб буусадань түрүүшын гэрнүүд урган бодобо.

Жэл үнгэрхэдэ, Минаковые ондоо хүдэлмэридэ эльгээхэдэнь, һайн хүтэлбэрилэгшэд удаан саг соо совхоздо олдожо ядаба. Имагтал 1959 оной август һарада Евдокия Андреевна Зайчукова «Ижевскиие» толгойлоо һэн.

1959 оной август һарада Валентина Гагановагай жэшээе дагажа, Евдокия Андреевна тэрэниие гээгдэжэ ябаһан совхоздо эльгээхэ гуйлтатайгаар партиин обкомдо хандаба.

Зайчуковагай хүтэлбэрилхэ үедэ совхозой ажал хэрэгүүд өөдөө гараба. Шэнэ газарай ажахынууд гансал таряа ургуулха ёһотой бэшэ гэжэ олохон хүнүүдһээ урид ойлгоходоо, Зайчукова иимэ шиидхэбэри абаа һэн: «Ижевский» совхоз шубуу үсхэбэрилхэ ёһотой. Бройлернуудые үйлэдбэрилдэг хойто Казахстандахи шубуунай фабрикын корпусууд талада, түб буусатайнь зэргэлээд, урган бодобо.

1967 ондо Евдокия Андреевна пенсидэ гараа һэн. Зайчуковагай дурадхалаар балкар үндэһэ яһанай залуу зоотехник Ибрагим Жангуразов «Ижевский» совхозой директорээр томилогдоо бэлэй.

Социалис Ажалай Герой Ибрагим Даудович Жангуразов «Ижевский» совхозой коллективые хүтэлбэрилдэг юм. 20 үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд эндэ ажаһууна, ажаллана. Оронойнгоо элдэб заха булангуудһаа Казахай газар дээрэ сугларбашье, тэдэнэр дары түргөөр үгээ ойлголсоһон байгаа. Ород хэлэн тэдэниие нэгэдүүлээ, хани нүхэсэлэй хэлэн болоо һэн.

Энэ аха дүү ёһоной нэгэдэлэй хүсэлэл оролдолгонуудай үрэ дүн айхабтар ехэ: жэлдээ 3 миллион бройлер үсхэбэрилэгдэнэ, жэл бүри 4 миллион сэбэр ашаг олзо абтана. Энэ гансал шубуу үсхэбэрилгэһөө, теэд «Ижевский» совхоз шэниисэ тарижа ургуулдаг юм. Жэшээнь, шэнэ газар түрүүлэн элдүүрилэгшэ Социалис Ажалай Герой Николай Васильевич Карпухинай хүтэлбэрилдэг бригада жэлһээ жэлдэ гектар бүриһөө 14—15 центнер таряа хураана. Теэд эдэнэй харуулдаг талмай бага бэшэ— 9500 гектар юм. Энэмнай ороной Европо хубидахи бүхэли совхозой элдүүрилдэг газартай адли бшуу!

Үшөө нэгэ онсо зүйл тухай тогтожо хэлэе. 30 жэлэй урда тээ Удмуртиһаа ерэһэн залуушуулай шэнэ газар элдүүрилгын отряд 65 хүнһөө бүридэһэн байгаа. Тэдэнэй 50-ниинь мүнөө болотор «Ижевский» совхоздо ажаһуудаг. 6-ниинь ондоо ажахынуудта нүүжэ ошоо, гэбэшье тэдэнэр шэнэ газар элдүүрилһээр. Имагтал 9-ниинь шэнэ газарта түбхинэн һуурижажа шадаагүй.

Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглагшадай ута харгы 30 жэл соо иишэ тиишээ зурыжа байна. Казахстанай шэнэ газар элдүүрилэгшэд 27 миллион гектар газар ашаглаһан байгаа. Тиихэдэ Алтай, Зауралли, Заволжи, Баруун Сибирь гэхэ мэтые дурдалтай. Алтайһаа Уураал хүрэтэр хабтайн нэмжыһэн тарянай поли дээрэ Польшын, Чехословакиин газар дайда багтаха бшуу. Гансал Казахстанда шэнэ газар ашаглаһан ашаар гүрэндэ таряа худалдалга жэлдээ 70—90 миллионһоо 900—950 миллион пүүд хүрэтэрөө дээшэлһэн байгаа. Һүүлэй гурбан жэлэй хугасаа соо сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаань, 2,5 миллиард пүүдһэ дээшэ Казахстанай тарян Эхэ орондоо тушаагдаа һэн. Мүнөө Казахстан хүн бүхэнэй хүртэсэдэ 1500 гаран килограмм таряа ургуулна. Энэнь манай ороной али бүхы экономическа зонoһоо һурагүй ехэ байна. Энэнь хүдөө ажахын талаараа түгэс хүгжэһэн США болон Канадынхиһаа үлүү ехэ юм. Гадна шэнэ газарта шэлдэн хатуу сортын шэниисэ тарижа ургуулдагдаа.

Элдүүрилэгдэһэн шэнэ газар хадаа Казахстанай промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэлгэ болоно. 1953 онойхитой жэшээбэл, үйлэдбэрилгын хэмжээн 9 дахин ургаа.

Зурынал, зурынал, харгымнай... Олон жэлэй үнгэрөөшье һаань, шэнэ газар нютагай болбосон түхэлтэй болоошье һаань, энэ ута харгы урдынхидал мэтэ хотирон бэтирнэ.

Шэнэ газар ашаглагшадай дуун үе сагаар шалгардаа. Мүнөө түбхинүүлэн һууриндуулагдаһан тала дайдаар шэнэ газар элдүүрилэгшэдэй дуунуудай омогдорюунаар соностоходонь, ехэ болоһон үхибүүдынь эсэгэнэрээ дэмжэн дуулана бшуу.

Адольф ДИХТЯРЬ.
(«Правдын» пресс-бюро).

Комсомолой ажабайдал

АША ТУҺАТАЙ ҺУРАЛСАЛ

Зэдын районой һургуулинуудай комсомолой эдэбхитэдэй ээлжээтэ һуралсал ВЛКСМ-эй райкомдо болобо. Петропавловкын пионернүүдэй байшангай директор Г. Н. Ханхалеева Кострома хотын комсомолой организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй сугларагшадые танилсуулаа. Удаань ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Т. Б. Тарбаева үгэ абажа, ленинскэ зачет, ниитын-политическэ аттестаци үнгэргэлгэ тухай дэлгэрэнгы мэдээсэл хээ.

Комсомолой эдэбхитэд «Юрэнхы эрдэмэй болон мэргэжэлэй һургуулинуудые хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай проект тухай асуудал мүн зүбшэн хэлсээ. Энэ талаар арадай депутадуудай районнай гүйсэдкомой гэгээрэлэй таһагай методическа кабинедые даагша Г. П. Смирнов мэдээсэл хэхэдээ, партиин ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгые бүри үргэнөөр эмхидхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэһэн байна. Хүүгэдэй хүдэлмэриие эмхидхэлгэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулха тухай сугларагшад һанамжа, дурадхалнуудаа хубаалдалсаһан байна. Энэ һуралсал ехэ аша туһатай байгаа гэжэ комсомолой эдэбхитэд тэмдэглээ.

М. ГАЛСАНОВ.

Зэдэ.

АМТАТАЙ ЭДЕЭНЭЙ ЦЕХТЭ

Ивалгын кондитерска фабрикын амтата драже гаргадаг цех һүүлэй жэлнүүдтэ һайнаар хүдэлнэ. Цехые хүтэлбэрилэгшэ коммунист А. Д. Салковатай уулзажа, ажал хэрэгүүдээрнь һонирхон, цехэйнь үйлэдбэритэй танилсабабди. Электрын хүсөөр эрьелдэжэ байдаг тусхай амһартанууд соо драже буйлуулагдажа, элдэб жэмэсэй шүүһэн нэмээгдээд лэ олон янзын үнгөөр һолонготон гарана.

— Манай коллектив 1983 оной түсэбтэ даабарине үшөө декабриин 15-да дүүргээ һэн. Түсэбһөө гадуур 25 тонно элдэб конфетэ гаргагдаа. XI табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбүүд мүн лэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнхэй. Энэ хугасаа соо 1640 тонно драже гаргаха түсэбнай 1858 тоннодо хүргэгдөө, — гэжэ Антонина Дмитриевна хэлээд, бидэнэр тээшэ дүтэлэн ерэһэн наһажаал эхэнэрые заажа, ордента бригадир, КПСС-эй гэшүүн Мария Никандровна Дунаеватай танилсуулба. Энэ фабрикада тэрэ гуша гаран жэлэй туршада ажаллана.

— Бидэ эндэ бултал шахуу үниигэй хүдэлжэ байһан зомди. — гэжэ Мария Никандровна хөөрэлдөө үргэлжэлүүлнэ. — Ажалай алдар солотон Т. Н. Кулибина, Е. Л. Кокорина гэгшэд манай бригадада хори гаран жэлдэ хүдэлнэ. Тэдэнэр үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхадаг болоһоор үниинэй.

Цехэй нүгөөдэ таһалгада ороходо дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэд Г. Т. Рупышева, Н. С Бурлакова, В. И. Гамзиков, А. Г. Кокорина гэгшэд хеншууханаар анхилһан шербет шанажа байба. Тэдэниие магтан хөөрэхэ зуураа, А. Д. Салкова иигэжэ мэдүүлбэ:

— Мүнөө КПСС-эй ЦК-

Һадаа дадууд

ГОРНЯГАЙ ХУБИ ЗАЯАН

улиин 520-дохи округhоо СССР-эй Верховно
нальностьнуудай Соведэй депутадта канди-
60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-
мбинадай директор Михаил Иннокентьевич
улэгдээ. Нүхэр Семенов—КПСС-эй Буряадай
, КПСС-эй Захааминай райкомой бюрогой
депутадуудай районно Соведэй депутат,
эй габьяата инженер.
той дээдын зургаанай депутадта кандидат
ой манай корреспондент Ш. Бакшеев уулза-

Иннокентьевич,
лдэг комби-
10-дахи ту-
hайн үрэ
гэсхээ. Му-
айгша табан
ортал, жэл
үлүүлнэ.
хэлэхэ бай-

директорээр
ажалланаб.
ахамад ин-
ткомой сек-
Эгээ түрүү-
уурхайда
ээр хүдэлмэ-
бүхы цех,
дай үйлэдбэ-
ажалшад
тэдэй эрмэл-
эрдэм бэлэд-
дэхэ болооб

мбинадай үй-
а боломжо-
н, үнгэтэ ме-
ат ехээр аба-
болгодоо hэн.
үнгэтэ метал-
рствын, эр-
институдай
иссинүүд ма-
хүдэлмэри-
хёор, оньhон
шэнэлэн hэль-
айhаа шанар-
а абаха та-
энэй хүдэл-
а. Жэшээнь,
охи фабрикын
үхеэрэлгэнүүд
Холтоhоной
уурхайнуудта

металл ехэтэй руда малтаха, зөөхэ түрүү аргануу нэбтэрүүлэгдэжэн байна. Гурбадахяар, уурхай, цехүүдтэ түхэй эдэй нөөсэ байгуулжа, тэрэниие халаан бүридэ үргэдхэжэ байха хүдэлмэри эмхидхэгдээ.

— Михаил Иннокентьевич, энээнhээ гадна ажалшадай дунда ойлгуулламжын ба эмхидхэлэй хүдэлмэри тэрэл зэргээр hайжаруулха саг ерэhэн байгаа гэжэ тухайлагдана. Танай hанамжа ямар бэ?

— Тон зүб. «Арадай баялиг—ажалшадай бэлэг» гэhэн аман хурса үгэнүүд бии. Хүн зон үйлэдбэриин гол хүсэн ха юм. Ушар тиимэhээ тэдэнэй дунда аша үрэтэй үзэл суртаалай-политическэ ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй бшуу. Тиимэл хадань манай коммунистнууд, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд үргэнөөр эрхилжэ, бага бэшэ юумэ хээ. Харин энэ хүдэлмэри мүнөөшье үргэлжэлүүлэгдэhээр. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд тон ехэ удха шанартай байгаа, тиимэhээ тэрэ манай хүтэлбэри болонхой.

— Манай директорэй ажал хэрэгэй онсо шэнжэ гүхэлэй нэгэниинь хадаа дээдэ зурганнуудай, мүн дирекци, партком, профкомдо абтаhан шиидхэбэринүүдые, аргагүй дүүрэнээр бэелүүлхын түлөө оролдолго юм гэжэ ажалшад хэлсэдэг. Теэд энэмнай...

— ...Байгты байгты. Бэелүүлэгдэдэг байхань зүб. Гэбэшье, үнэн дээрээ ондоо үйлэ хэрэгүүд үзэгдэдэг бшуу. Энэ асуудал тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэмни. Үйлэдбэриин подразделенинүүдэй арга боломжодо үндэhэлhэн, холын хараатайгаар абтаhан хараа түсэбүүд олониитые элсүүлэн урагшань дабшуулдаг, ашаг олзо асардаг гээшэ. Тиимэhээ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгые хиналта шалгалгада захиргаанай диилэнхы хүсэн зорюулагдаха зэргэтэй. Энэ асуудалые шухалада тооложо, тусхай харюусалгата нюур — инспекторые томилообди. Би өөрөө шиидхэбэринүүдэй харюусалгата нюурнуудай бэелүүлгын ябасые саг болзортонь шалгажа, шахардуу байдалай тохёолдоо hаань, туhалдаг байнаб. Даабари дүүргэдэггүй, үгы hаа унжагайруулдаг, архи уудаг мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдые хэhээдэг, заримдаа тэдэнтэй хахасаха ушартай болодогбди. Жэшээ дурдаhуу. Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэhэн уhа дахинаа ашаглалгада оруулха даабаритай хүтэлбэрилэгшэд тусхай дээдэ мэргэжэлтэн Е. Тугаринов, инженернүүд Г. Коллегов, Н. Москвитин гэгшэд иимэ шалтагаанhаа ажалhаа гаргагдаа hэн.

— Түсэб, мүн шиидхэбэри, захиралтануудые бэелүүлгэ ажалай болон үйлэдбэриин журам сахилгатай нягта холбоотой болоно гээшэ бэзэ!

— Тиимэ ааб даа. КПСС-эй ЦК-гай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй «Социалис ажалай журам шангадхаха хүдэлмэри hайжаруулха тухай» тогтоол hайшаан дэмжэжэ, манай коллектив 1983—1985 онуудта бэелүүлэгдэхэ комплексно түсэб баталаа hэн. Мүнөө тэрэниие бэелүүлжэ, 1980 онтой сасуулбал, ажалhаан хулжалга 3 дахин доошолуулагдаа. Гэбэшье ажалай, үйлэдбэриин, гүрэнэй журам үшөө шангадхаха хэрэгтэй.

— «Хүтэлбэрилэгшэ — нэн түрүүн хүмүүжүүлэгшэ» гэжэ танай хэлэhыетнай оло дахин шагнаhан, дуулаhан байнаб. Эдэ үгэнүүдые тайлбарилыт!

— Эрхүүгэй горно-металлургическа институт 24 жэлэй саана дүүргээ hэмби. Тэрэ гэhээр ажалша коллективүүдэй горнягуудай дунда саг үргэлжэ хүдэлмэрилхэдөө «хүтэлбэрилэгшэ», «хүмүүжүүлэгшэ» гэhэн үгэнүүдэй удха шанар hайтар ойлгогдоо. Комбинадай ажалай подразделенинүүдые толгойлогшодой коллективтээ hайн холбоо тогтоохын, өөhэдыень олониитын ажалда элсүүлхын, эрдэм мэдэсээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхын, гэшүүн бүхэнэйнгөө түлөө харюусадаг болгохын тула үзэл сурталай планерко зарладаг болообди. Тус планерко hара бүридэ нэгэ дахин дирекциин дэргэдэ үнгэргэгдэжэ, уурхай, цех, албануудай хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулдаг үзэл сурталай политическэ хүдэлмэриин шэнжэ шанар гүнзэгыгөөр харагдана, хэлсэгдэнэ. Эдэ зүблөөнүүд хүн бүхэндэ ёhотойл hургуули болонхой. Дүй дүршэлтэй П. А. Костылев, Ю. К. Мокрецкий, Ч. Б. Шагдуров, С. Ф. Попов болон бусад бодото ажабайдалай жэшээ дээрэ залуу хүтэлбэрилэгшэдые hургана, туhатай зүбшэл үгэнэ. Мүн дүй дүршэлөөшье халан абалсанабди.

— Михаил Иннокентьевич, hүүлэй жэлнүүдтэ комбинадай 158 бригада болон халаануудай 87-ниинь нэгэ нарядаар, 6-ниинь бригадна подрядаар, хүдэлмэрилжэ, 73-ниинь ажалда хабаадаhанай коэффициент хэрэглэгдэнэ. Ажалай эдэ аргануудай ашаг олзо хэр ехэ гээшэб!

Аша туhа, ашаг олзонь ехэ ааб даа. 1983 ондо, 1980 онойхитой сасуулбал, ажалай гол сагhаа гадуур үлэжэ хүдэлмэрилгэ 504-hөө 40 хүнэй нэгэ час хүдэлhэнэй хэмжээгээр доошолоо, харин халаануудай миин зогсолго 35 байбал, мүнөө 2 болотороо бага болоо. Ажалай бүтээсэ дээшэлээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй туршада түсэбhөө гадуур хэдэн миллион түхэригэй продукци худалдагдаа. Энэ үе соо манай комбинадай коллектив Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ 2 дахин илажа гараа. Түрүү онол аргануудай аша үрэ сэгнэшэгүй. Тиимэhээ тэдэниие улам үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилго табигдана.

— Зэдын комбинат 11-дэхи табан жэлдэ, илангаяа КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй hүүлээр хүдөө тосхонойхидто бодотоор, үргэнөөр туhаламжа үзүүлдэг болоо. Саашанхи хараа тухайгаа хөөрыт.

— Түрүүлэн хэдэн баримтануудые дурдаhуу. hүүлшын 3 жэл соо районой 8 совхоздо комбинадай цехүүдэй хүдэлмэришэдэй хүсөөр 11 мянган центнер үбhэн, 2500 центнер набшаhата тэжээл, 500 центнер халааха бэлэдхэгдээ. Элдэб оньhон техникэ хабсаргаха болон заhабарилха—бүхыдөө 150 мянган түхэригэй хүдэлмэри бүтээгдэhэн байна. Малшадай хоёр-хоёр бүлын ажаhууха 6 гэр бодхоогдоо. Үшөө 200 мянган түхэригэй элдэб туhаламжа хүргэгдэбэ. hуурин тосхонуудта саг үргэлжэ барилгын материалнууд эльгээгдэнэ. Профилакторидо 350 малшад, таряашад, механизаторнууд жэл соо амараа, эмнэлгэ абаа.

— Комбинадай хүдөө ажахын цех—хамhабариин ажахын совхоз «Закаменский» болгогдоо. Тобшохоноор тэдэнэй ажал хэрэгые хөөрыт!

— Хамhабариин ажахын коллектив Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ яhала ехэ хубитаяа оруулна. Закаменск хотодо ажаhуугшад hү болон хартаабхаар дүүрэн гэхээр хангагдадаг болоо. Мяха, үндэгэ, мед, овощ үйлэдбэрилгэ үргэдхэгдэнэ. Ажахы мүнөө үедэ Үнгэтэ металлургиин министерство доторо эрхимүүдэй нэгэн болонхой. Байгша ондо 66 тонно мяхан, 727 тонно hүн үйлэдбэрилэгдэхэ, хүдөө ажахын бусад продукци элбэгээр бэлэдхэгдэхэ юм.

— Байгша оной октябрь соо Зэдын комбинадай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ой гүйсэхэнь. Алтан ойн бэлэдхэл эхилэгдэhээр үнинэй. Ажалай бэлэгүүд ямар байха хаб!

— 50 жэлэй ойн бэлэдхэл болгон, коллективнай бүхы үйлэдбэреэ hайн шанартайгаар, ашаг олзотойгоор эхилхын түлөө оролдохо байха. Үнгэрhэн жэлэй ноябрь hара соо Холтоhоной, Юнхэрэй уурхайнуудай коллективүүд, А. А. Рябов, В. А. Рябов, Б. Б. Базаров, А. Н. Москвитин, В. И. Тугаринов гэгшэдэй бригадануудай коллективүүд 11-дэхи табан жэлэй даабаринуудые уридшалан бэелүүлжэ, комбинадайнгаа 50 жэлые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэhэн үүсхэл гаргаа hэн. Энэ үүсхэлыень ажалша коллективүүд ехэ дэбжэлтэтэйгээр hайшаан дэмжээ. Ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөн үдэр бүридэ эршэдэнэ, тиимэhээ шэнэ амжалтануудые асарханьлабтай.

— Михаил Иннокентьевич, hүүлшын асуудал, горняк мэргэжэлтэй болоhондоо баяртай гүт!

— Эрхүүгэй областиин Нүхэдэй районой Корсунгай тосхондо түрэhэн намтартайб. Эсэгэмни механизатор, эжымни багша hэн. Найман үхибүүдэй эгээл ахань hэм. Хүдөөдэ түрэбэшье, хадын баялиг ашаглаха мэргэжэлтэй болоhондоо голхордоггүйб.

Хадын гүнзэгыдэ хүдэлмэрилхэ гээшэ бэрхэшээлтэй юм. Хүн бүхэн шахта, забой соо ажаллажа шададаггүй гээшэ. Хатуу зоригтойшуул тэндэ үлэдэг. Тиихэдэ эрэшүүлые горнягай абари зантай хүн гэжэ арад зон дэмы нэрлэдэггүй. Манай комбинадай уурхайнуудта 20—30 жэл хүдэлмэрилhэн горнягууд олон. Мүн би 1960 онhоо газарай гүнзэгыдэ ажалланаб. hүүлэй 7 жэл соо долоон хоногтоо 1—2 дахин шахта руу орогдоно. Тэрээнhээ урагша саг үргэлжэ шахта, забой дотор ажаллагдаа гээшэ ааб даа.

Хэды хүндэ, аюултай сагай газар доро ушараашье hаань, би нэгэтэшье мэргэжэл тухайгаа шаналаа, шамарлаагүйб. Мүнөө Юра хүбүүмни горнягай мэргэжэл институдта шудална. Бага хүбүүмни hургуулиин hурагшашье hаа, эсэгынгээ харгыгаар ошохо тухайгаа мэдүүлдэг.

— Мүнөө гүрэнэйнгөө дээдын засагай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байхадаа танда ямар hанаан мэдэрэл түрэнэб!

— Арад зоной этигэл найдабаряар омогорхоноб. Арадай депутат байха гээшэ үндэр нэрэ хүндэ, ехэ харюусалга. Гансал өөрынгөө түлөө бэшэ, харин бүгэдэнэй түлөө, бүхы гүрэн түрынгөө түлөө харюусаха бологдоно. Арадай дүүрэн эрхэтэй түлөөлэгшэ байжа, тэрэнэй аша туhын, амгалан байдалай түлөө алба хэхэhээ үшөө дээгүүр нэрэ хүндын хэрэг гэжэ байхагүй.

★ ҺУНГАЛТАҺАА ҺУНГАЛТА ХҮРЭТЭР

БАЯСАМА ХУБИЛАЛТАНУУД

Үнгэрөөшэ, 1983 оной декабриин 12-то Түнхэн нютагай ажалшад районойнгоо 60 жэлэй ой тэмдэглээ. Үнгэрhэн үе соо Коммунис партиин, Совет правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгоор. Эхэ оронойнгоо бүхы арадуудай туhаламжаар үзэсхэлэн hайхан, байгаалитай энэ нютагай шэнжэ шарай танигдахаар бэшээр хубилаа, арад зоной ажабайдал үнэр баян, золтой жаргалтай болоо.

Агуу Октябриин социалис революциин урда энэ нютагта үзэг бэшэг мэдэхэ хүн тон үсөөн байhан юм. Тэндэхи приходско гурбан жэлэй эхин hургуулида ганса баяд, ноёдой хэдэн арбаад хүбүүд hурадаг байгаа. Жинрэй таряашад малшадай үхибүүд hургуулида hураха гээшые мэдэхэгүй байhан.

Харин мүнөө райондо бэшэг мэдэхэгүй хүниие олохогүйт. Эндэ 14 дунда, найман жэлэй 5 hургуули хүдэлнэ. Эдэ hургуулинуудта хэдэн мянган үхибүүд hурана, 500 гаран багшанар хүдэлнэ. Районой хэдэн зуун хүн дээдэ hургуулитай, ажахын элдэб мэргэжэлтэд, эрдэмэй кандидат болон докторнууд болонхой.

Районой байгуулагдахаhаа урда ссёлой нэгэшье эмхи зургаан эндэ байгаагүй юм. Хэрэнэй, Хоймороой хоёр дасанда 600-гаад ламанар тоологдодог байгаа. Эндэхи хүн зон харанхы мунхаг байдалда байhан юм Мүнөө үедэ эндэхи соёл болбосорол тад ондоо болоо. Райондо соёлой 29 байшан, 27 библиотекэ, хүдөөгэй нэгэ, хатар дуунай хоёр ансамбль, арадай театр. киногой 33 түхеэрэлгэ, амаралтын сэсэрлиг гэхэ мэтэ хүдэлнэ. «Саяан» гэжэ районой газетэ долоон хоногто гурба дахин гарана.

Совет засагай урда элдэб янзын хүндэ үбшэн нютагаан хүн зониие хиргадаг, эндэ медицинскэ нэгэшье эмхи зургаан үгы байhан. Үхибүүд хахад жэл болонгүй наhа барадаг байhан гэхэ. Харин мүнөө эндэ районно, участково дүрбэн больница, фельдшерскэ 18 пункт, районно болон врачебна 3 амбулатори тоологдоно, тэндэ 35 врач, дунда шатын медицинскэ 231 мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Районой газар дээрэхи хоёр курортдо, эндэхи санаторидо жэл бүри хэдэн мянган хүн амарна, аргалуулна.

Байгал далайн баруун тээхи Саяан үндэр уулын хормойдо хатуухан зоригтой хүнүүд ажаhуудаг гэхэдэ болоно. Энэ багахан районой 5 мянган гаран хүбүүд, басагад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Эхэ дайнда хабаадаhан түүхэтэй. Тэдэнэй дундаhаа Ж. Е. Тулаев Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, С. Х. Булутов Алдар Солын бүхы гурбан шатын, Л. С. Ивахинов, Ж. Ж. Цыденов, И. Ф. Шубин, С. Д. Бартаев болон бусад дайшалхы Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаhан байха юм.

Гушаад оной үеэр райондо хамтын ажалай эхин табигдаhан юм. Мүнөө эндэ 9 колхоз болон совхоз тоологдоно. Эдэ ажахынуудай авто-тракторна парк элдэб түхэлэй 400-аад трактортай, 372 автомашинатай, таряа хуряаха 60 комбайнтай.

Сагай уларилай таарамжагүй үнгэрhэн жэлдэ районой хүдөөгэй ажалшад сабшалан, полиин баян ургаса хуряажа абаа, ниитынгээ адууhа малые гүйсэд хүрэхэ тэжээлээр хангажа шадаа. Жэшээлхэдэ, «Мир» колхоз тарилгынгаа талмайн гектар бүриhөө 17,8, «Сибиряк» колхоз — 16,4, «Маяк» колхоз — 15,2 центнер ороохо таряа хуряажа абаhан юм. «Мир» колхозой В. Д. Митриковэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын гэшүүд тарилгынгаа гектар бүриhөө 29,8 центнер ороохо хуряаhан байна.

Жэлhээ жэл бүри ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйлажа суурхаhан хүнүүд олон. Тэдэнэй зарим нэгые дурдая. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ленинэй хоёр орденто хонишон Г. С. Шойбонов, Саяанай совхозой бригадир Ленинэй орденуудаар шагнагдаhан Л-Н. Д. Гыргенов болон Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор И. А. Кобелев, Саяанай совхозой луговод Октябриин Революциин орденто Д. Л. Ирдынеев болон бусад.

Партиингаа Центральна комитедэй 1982 оной майн болон ноябриин, 1983 оной декабриин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоhон Түнхэнэй районой ажалшад районойнгоо экономико, соёл культура бүри түргэнөөр хүгжөөхэ зорилготойгоор СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын үдэртэ бэлэдхэл хэжэ байна

Б. БИРБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

НЮТАГАЙ БАРИЛГАНУУД

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой үйлсэнүүд танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Түгнэ. Боом, Нарhата тосхонуудта шэнэ шэнэ байшангууд бодхоогдожо,, хүн зоной ажабайдал хараа байса hайжараа. Ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэлмжэ харгаха талаар үргэн хэмжээнэй хүдэлмэри эндэ ябуулагдана.

—Урда hунгалтаhаа мүнөө болохоёо байhан hунгалта хүрэтэр түрэл ажахыдамнай ехэ хубилалтанууд болоо. Барилга-заhабарилгын хүдэлмэри илангаяа ехээр хэгдэhэн байна. Энэ табан жэлэй туршада хоёр байратай арбаад гаран, нэгэ байратай 4 гэр баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Тэдэнэй олонхинь залуу бүлэнүүдтэ баригдhан юм. Залуушуулай түрэл ажахыдаа үлэжэ хүдэлдэг болоhониинь hайшаамаар. Залуу мэргэжэлтэдэй нютагтамнай олошорхын тула нютагайнгаа социально-экономическа хүгжэлтэдэ hаналаа ехээр табиха, соёлой, медицинын, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэринүүдые hайжаруулха ёhотойбди, — гэжэ сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Герасим Епифанович Ерофеев хөөрөө hэн.

Үнэхөөрөөшье, Түгнын сельскэ Соведэй харьяата газарта оршодог нютагуудай түхэл шарай hүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хубилаа. Совхозой ажалшадта баригдаhан байрын гэрнүүдhээ гадуур найман жэлэй hургуули, стадион ашаглалгада үгтөө. Үйлсын захануудаар 3,5 мянган модон hуулгагдажа, hуурин тосхонууд болбосон түхэлтэй болгогдоо. Тосхонуудай хоорондохи, мүн холын гүүртэ, отаранuудта хүрэхэ харгынууд заhабарилагдаа.

Түгнэ hууринда участково больница, Боомдо фельдшерскэ пункт бэшэшье нютагуудта клуб, магазин, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшангууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө.

Һунгалтаhаа hунгалта хүрэтэрхи хугасаа соо «Эрдэм» совхозой ажалшадшье ехэ амжалта туйлаа. СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта эрдэмэйхидэй ойн баярай урда тээхэнэ үнгэргэгдэхэеэ байна. Юуб гэхэдэ, энэл жэлдэ тэдэнэр түрэл совхозойнгоо байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн баярые угтахаяа бэлдэжэ байнад.

Библиотекые даагша Н. А. Иванова. hургуулиин багша В. З. Оленникова болон клубуудай хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй hунгалтые угтуулан бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри үнгэргэнэ. Ажахын hүhаалиин 2 фермын hаалишад мүн лэ амжалтатайгаар ажаллажа байна. Тэдэнэй дундаhаа сельскэ Соведэй депутат Л. Н. Кириллова, А. Е. Бурлакова, П. К. Масикова, Е. Е. Тюрикова, районно Соведэй депутат Н. Н. Спиридонова болон бусадай нэрые дурдахаар.

Эдэнэр лэ нютагайнгаа социально-экономическа хубилалта үргэдхэлсэжэ, саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулалсана.

Манай корр.

ШЭНЭ УЧИЛИЩИ

Ивалга hууриинай Ленинэй нэрэмжэтэ түб үйлсөөр ябахада, hүүлэй жэлнүүдтэ эндэ болоhон хубилалтануудые хаража баясахаар байдаг. Һунгалтаhаа hунгалта хүрэтэрхи хугасаа соо олон томо байшангууд эндэ бодхоогдоо. Тэдэнэй нэгэн — 13-дахи техническэ училищиин байшангууд 1982 ондо баригдажа, ашаглалгада үгтөө hэн. 420 hурагшадай хамтын байра, столово, кинозал, спортзал, hуралсалай ужам корпус, лабораторно корпус. училищиин багшанарай байха 80 байратай гэр — эдэ бүгэдэ богони болзор соо бодхоогдожо, багшанарай болон hурагшадай ажабайдалда, ажал хүдэлмэридэ, hуралсалда hайн нүлөө үзүүлээ. Үнгэрhэн жэл эндэ училищи механизаторнуудай, мелиораторнуудай, хүдөө нютагуудай барилгын мастернуудай, слесарь-хабсаргагшадай, машинист-бульдозеристнүүдэй үнэмшэлгэнүүдые түрүүшынгээ мэргэжэлтэдтэ барюулжа, тэдэниие Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда, Оронгын уhалууриин участогто, «Бурводстрой» нэгэдэлэй ПМК эльгээhэн байна.

Энэ училищида hурагшадай эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлжэ, бэрхэ мэргэжэлтэд боложо гараха бүхы арга боломжонууд бии. Тэдэнэй мэдэлдэ шудалан үзэхэ техникэ, 4 экскаватор, 10 трактор, 10 автомашина үгтэнхэй. Һуралсалай кабинедүүд hайнаар түхеэрэгдэнхэй. Залуу мэргэжэлтэдэй hургуули хүмүүжүүлхэ, бэлдэхэ хэрэгтэ училищиин багшанар бүхы хүсэ шадалаа зорюулан ажаллана. Тэдэнэр бултадаа шахуу дээдэ hургуулинуудые дүүргэhэн, hайн бэлэдхэлтэй хүнүүд юм. Техническэ мэргэжэлэй училищинуудай дунда үнгэргэгдэhэн социалис мүрысөөндэ 13-дахи училищи шалгаржа, 2-дохи hуурида гараа hэн.

Эндэ багшанарай, hурагшадай оролдолго, эдэбхи үүсхэл ехэтэ нүлөөлөө. Училищиин директор СССР-эй техническэ мэргэжэлэй hуралсалай отличник Николай Андриансвич Мохлаковой хүтэлбэри доро Буряадай АССР-эй габьяата багша, РСФСР-эй болон СССР-эй техническэ мэргэжэлэй hуралсалай отличник Мария Эрдынеевна Дугарова, Буряадай АССР-эй габьяата багша Гавриил Васильевич Хабирханов гэгшэд амжалтатай бэрхээр ажаллана.

1983—1984 оной hуралсалай жэлдэ энэ училищида 350 хүн hурахаяа орожо, hурагшадые абаха түсэб дүүргэгдэhэн байна. Һурагшадай сүлөө сагаа бэедээ аша туhатайгаар үнгэргэхын түлөө ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Училищида спортивна секцинүүд хүдэлнэ, хатар, дуунай болон бусад кружогууд эмхидхэгдэнэ. Училищиин дэргэдэ эмхидхэгдэhэн эрэшүүлэй хоорто 215 hурагшад болон хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана. Нёдондо үнгэргэгдэhэн уран hайханай коллективүүдэй харалга дээрэ училищиин эрэшүүлэй хоор 2-дохи hуури эзэлhэн юм. Энэ хоорые хүгжэмэй училищиин багша Даша-Доржо Бальжинимаевич Базаров хүтэлбэрилнэ. Баяан дээрэ мүн лэ хүгжэмэй училищиин багша Зоя Пурбуевна Цыбденова наададаг юм. Мүнөө энэ хооройхид агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан конкурс-харалгада бэлдэжэ байнад. Тэдэнэй репертуар соо дайнай үеын дуунууд, шүлэгүүд орохо юм.

Училищиин дэргэдэ эмхидхэгдэhэн хатарай кружокто гушаад хүн ябадаг. Володя Маркин, Андрей Жарков, Олег Дамбаев, Сергей Жапов, Лариса Масалова гэгшэдэй уян нугархай хатарнууд гансашье Ивалга hууринайхидта hайшаагдана бэшэ, мүн районой бэшэшье ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй анхарал татадаг байна. Училищиин багша Нина Пурбожаповна Будаевагай хүтэлбэри доро литературно-драматическа кружок эмхидхэгдэнхэй. Вокально-инструментальна гурбан ансамбль бии. Училищиин багша Сергей Игоревич Балуев тэдэниие хүтэлбэрилнэ. Ансамблиин дуушад Марина Кокорина, Лариса Масалова, Александр Балалаев, Сергей Разуваев гэгшэд шагнагшадай hайшаал магтаалда хүртэжэ үрдинхэй.

Спортдо дуратайшуулай бэеэ hорихо, район, республика дотороо үнгэргэгдэжэ байдаг мүрысөөнүүдтэ бэлдэхэ бүхы аргануд байгуулагданхай. Эндэ спортын 5 зүйлөөр секцинүүд хүдэлнэ, волейбол, баскетбол, футбол, теннис наадаха мүн барилдаха дуратайшуул эндэ олоороо хабаададаг. Барилдаагаар спортын мастер М. Л. Балдаевай хүтэлбэрилдэг секциинхид үнгэрhэн жэлдэ республикын ПТУ-нуудай дунда үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ илажа, нэгэдэхи hуурида гараа бэлэй. Эдэ секцинүүдтэ дүн хамта 270 гаран hурагшад хабаадана. Долоон хоногто хоёр удаа болодог физкультурын хэшээлнүүдтэ А. Б. Базаров hурагшадые спортдо дуратайгаар хүмүүжүүлхые оролдоно.

Х. ДОРЖИЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Училищиин вокально-инструментальна ансамбль; 2. 13-дахи техническэ училищиин байшан.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

БЭРИШЭГҮЙ ГОЛ ЁҺОНУУД

ССР болон
эдэлтэ оро-
рисаан, ха-
кадаа по-
уhые элир-
ПНР-эй
ын хэлбэ-
нуунууд бо-
П-ын ЦК-
ибуна лю-
лэнэ. Рес-
лагдаhаар
угасаа соо
нэ байгаа
ескэ хараа
бээ даа-
аги бэшэ

байдалые бодотоор хангана.

Мүнөөнэй уласхоорондын орёо байдалда зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаае улам түгшүүрилтэй болгохо талаар, США-гай бэелүүлжэ байгаа хараа шэглэлые эрид буруушаанабди гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Империалис хүсэнүүд, нэн түрүүн США-гай империалистнууд коммунизмда зүрюу харша ябуулгануудаа эдэбхижүүлнэ, ядерна буу зэбсэгүүдые үргэнөөр бүтээн гаргана. ФРГ-гэй үhөө хяhаа нэхэлгын хүсэнүүд Европын территориально-политическэ байгуулалтые хубилгаха тухай бодомжолно. Ялта болон Потсдамда баталагдаhан хэлсээнүүдые шэнээр хаража үзэхэ уряанууд Рейнэй эрьенүүдhээ соностоно гэжэ газетэ бэшэнэ. Эдэ бүгэдэ Европодохи байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно.

Союзнигуудтаяа хамта Польшо ракетно-ядерна хёмороо зүришэлдөө hуларуулхые хэлбэришэгүйгөөр оролдоно гэжэ «Трибуна люду» газетэ тэмдэглэнэ. Уласхоорондын оршом соо ПНР-ые гансаардуулха гэhэн США-гай захиргаанай болон НАТО-гай бусад зарим оронуудай бүхы hэдэлгэнүүд буруу hүргэгдөө. Гадаада далайн саанаhаа үүдхэгдэжэ байhан Польшодо эсэргүү экономическа «ябуулганууд» мүн лэ буруу hүрэбэ. Энэнь Варшавска Договорой эмхидэ, СЭВ-тэ найдамтай союзник болон партнер байhан ПНР-эй байдалай дэлхэй дээрэ бэхижэhые элирхэйлэн харуулна.

ЛСАА ХОЛБОО ТОГТООХЫН ТҮЛӨӨ

Урда Азиие
тогтуури-
ай, харил-
но болгол-
лон Индо-
а оруулжа
нэ КПВ-гэн
рогой гэ-
министрнүү-
Түрүүлэгшэ
мэдүүлбэ.
да эб най-
тай hайн
рисаа тог-
Вьетнам-ин-
ицитай тэрэ

Хоёр оронoй эрдэмтэдэй энэ уулзалга айхаотар ехэ удха шанартай байна гэжэ Вьетнамай хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ. Энэ хадаа хамтынгаа хүсэлэл оролдолгонуудаар нютагай асуудалнуудые шиидхэхын тула, үгэеэ ойлголсолтые бэхижүүлхын тула hайн арга боломжо мүн. Боложо үнгэрhэн семинарай дүнгүүд Зүүн-Урда Азида хөөрэлдөөнүүдые үргэнөөр хэхэ, эндэхи байдалые hуларуулха, СРВ болон Индонезиин хоорондохи хоёр талын харилсаае хүгжөөхэ арга олгохо байна. Энэ хадаа манай оронуудай заншалта хани харилсаае хүгжөөлгэдэ шэнэ алхам болохо юм гэжэ Фам Ван Донг тэмдэглээ.

Вьетнамай ба Индонезиин эрдэмтэдэй уулзалга хоёр оронoй хоорондохи hайн харилсаае бэхижүүлхэ арга олгохо юм гээд этигэн найдажа байhанаа Индонезиин делегациие толгойлогшо — Джакарта хотодохи стратегическэ шэнжэлгэнүүдэй институдай директорэй орлогшо Х. Силалахи мэдүүлhэн байна.

Энэ үдэр СРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Ко Тхать делегацитай уулзаhан байгаа.

Хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ

АФИНА. КПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Х. Флоракис түрүүтэй Грециин Коммунис партиин болон КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк түрүүтэй Чехословакиин Коммунис партиин делегацинуудай хоорондо уулзалга эндэ болобо. Мүнөө үеын уласхоорондын байдалай асуудалнуудые, эб найрамдалые хамгаалха талаар арадуудай хүдэлөөнэй зорилгонуудые, мүн Грециин ба ЧССР-эй хоорондохи харилсаае хүгжөөлгын түсэбүүдые хоёр тала хаража үзөө.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэhэн бүхы асуудалнуудаар hанал бодолойнь тудалдажа байhаниинь тэмдэглэгдэв.

МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ СЕССИ

ЭЭ. Улас-
ис хүсэнүүд
үзэгдөө
бүтээн гар-
эрхэ сүлөө-
хүгжэлтэдэ
Африкын нэ-
(ОАЕ) түрүү-
н гүрэнние
енгисту Хай-
Е-гэй Мини-
дэй 40-дэхи
дээрэ үгэ хэ-
лээ. Дэлхэй

дээрэхи, тэрэ тоодо Африка түбидэхи байдалай түгшүүрилтэй болоhоной түлөө империалис бүлэгөөрхид харюусаха ёhотой гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын ба Африка түбидэхи байдалай, империализм болон расисмда эсэргүү тэмсэлэй асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ, империалис хүсэнүүдэй ябуулгануудhаа уламжалан, Африка түбидэ хёмороо зүришэлдөөтэй байна, шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон гэжэ Менгисту Хайле Мариам хэлэбэ. Африкын оронууд нэгэдэлээ бэхижүүлээгүй hаа, эдэ орёо асуудалнуудые шиидхэжэ шадахагүй. Африкын гүрэнүүдэй экономическа бэеэ даадан ба аюулгүй байдалые хангахын түлөө тэмсэл империализмда эсэргүү тэмсэлтэй таhаршагүй холбоотой байна гэжэ ОАЕ-гэй түрүүлэгшэ мэдүүлэв.

Соёлой һонин

«КОБЗА» ДУУЛАНА

Совет дуунуудай Бүхэсоюзна конкурснуудта хоёр дахин илаһан, Украинын ССР-эй Н. Островскиин нэрэмжэтэ комсомолой шангай лауреат «Кобза» ансамбль түрэл хотодомнай айлшаар буужа, бэлиг шадабаряа һаяхан харуулба. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо айлшадай табиһан һонирхолтой концертдэ улаан-үдынхид олоороо сугларжа, орон доторoo, хилыншье саана мэдээжэ болоһон коллективэй гүйсэдхэһэн дуунуудые дулаанаар угтапан байна.

«Песняры», «Ариэль» гэһэн мэдээжэ дуунай-инструментальна ансамбльнуудтал адли «Кобзын» дуушад түрэл украин арадайнгаа дуунуудые репертуарайнгаа гол болгон табинхай. Мэргэжэһэн артистнуудһаа бүридэһэн ансамблиин бандура, лирэ, сопилка, дримбэ, козабас гэһэн арадай хүгжэмэй инструментнүүдээр дэмжэн наадахадань, Украинын үргэн дайдаһаа ерэһэн аялга дуунууд концертнэ зал соо халин зэдэлээ.

«Кобза» 1971 ондо Украинконцертын бааза дээрэ байгуулагдаһан намтартай. Тэрэ хугасаа соо өөрынгөө онсо маяг зорилгые алдангүй, улам арьбадхадаг, хүгжэмдэ дуратайшуулай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг. 1973 ондо Минск хотодо, 1977 ондо Москвада үнгэргэгдэһэн совет дуунуудай Бүхэсоюзна конкурснуудта лауреадай нэрэ зэргэтэй болоо. Удаань 1980 ондо Н. Островскиин нэрэмжэтэ комсомолой шанда хүртөө. Тэрэл жэлдээ Москвагай Олимпиин наадануудта хабаадаһан байна.

Тэдэнэр жэл бүри ехэнхи сагаа гастрольдо үнгэргэнэ. Чехословаки, Финлянди, Итали, Куба, Канада болон Монгол орондо ябаа. Гастролиин үедэ гол концертнүүдһээ гадуур орон бүхэнэй бэрхэ дуушад, ансамбльнуудтай уулзажа, совет болон украин дуунуудые заажа үгэдэг байһан юм. Мүн лэ өөһэдөө Монголой, Кубын, Финляндиин болон бусад оронуудай арадай, мүнөө үеын шэнэ аялга дуунуудые репертуартаа оруулангхай.

Концертын удаа «Кобзын» уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ, Украинын ССР-эй габьяата артист Е. В. Коваленкотой уулзахадамнай иигэжэ хөөрэбэ:

— Үнгэрэгшэ жэлэй гастрольно сезон һонирхолтой олон уулзалгануудтай байба «Магистралиин галнууд» гэһэн фестивальда хабаадажа, БАМ-ай Хабаровска участогта ябаа һэмди. Тэндэ Ургал, Алонко, Чегдомын гэһэн газарта хүдэлдэг «Укрстройн» «Молдавстройн» барилгашадта концертнүүдээ харуулаабди.

— Евгений Владимирович, арадай дуунуудые баримталдаг ансамбльнууд олон гээшэ aаб даа. Танай коллективэй ямар аргаар дуунуудые шэлэхэдэ, найруулхада харагшадай анхарал буурангүйб?—гэжэ һурабабди.

— Нэгэдэхеэр, бидэ арадай дуүе тэрэ зандань гүйсэдхэдэгбди. Тиихэдэ дуунуудые мүнөө үеын шэнжэтэйгээр найруулхада зохид болодог. Хоёрдохёор, хүгжэм найруулгын мүнөө үеын онол аргануудые болгоомжотойгсор хэрэглэхэ шухала. Дуу найруулхадаа, тэрэнэй шэнжэ түхэлыень ехээр хубилгангүй шэнэ аялга дуутай болгоходо таарамжатай байдаг гэжэ манай дүй дүршэл харуулна,— гэжэ хөөрөө һэн.

«Кобза» ансамблиин коллектив долоон хүгжэмшэдһөө бүридэнэ. Бас-гитара—В. Солдатенко, гитара — В. Юц, бандурист—С. Жовнирович, скрипкэ—Н. Береговой, ударник— Е. Тринько, дуушан В. Витер гэгшэд ансамблиингаа намтарые үргэлжэлүүлһээр. В. Витер юумэ зурахадаа бэрхэ график-плакатист. СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүн тэрэ выставкэнүүдтэ бүтээлнүүдээ саг үргэлжэ табижа байдаг. Мүн лэ В. Витерэй зурагаар ансамблиин дуушадай костюмууд, рекламна плакадууд бүтээгдэнхэй.

«Украинконцертын» баледэй солистнууд Н. Сердечкин, З. Витер, И. Коваленко, циркын артистка Д. Тенкачева гэгшэд «Кобза» ансамблиин бүридэлдэ бэлиг шадабаряа харуулна.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

СУУТА ДИРИЖЁР АЙЛШАЛАА

Дирижернуудай бүхэсоюзна конкурсын лауреат, Ленинградай оперо болон баледэй бага академическэ театрай дирижер Михаил Кукушкин Улаан-Үдэдэмнай айлшалжа байнхай. Февралиин 18-най, 20-ой үдэшэнүүдтэ Дж. Вердиин «Отелло», «Риголетто» гэжэ оперонуудта Буряадаймнай оперо болон баледэй академическэ театрай оркестрэйхид тэрэнэй хүтэлбэри доро наадаба. Мэдээжэ дирижерые улаан-үдынхид халуунаар угтажа абаа.

Манай корр.

«СЭНХИР ГАЛХАН»

Баунтын районой түб тосхон — Багдаринай соёлой байшан соо дайнай болон ажалай ветерануудтай уулзалга болоо. Уулзалгые ветерануудай районно совет эдэбхитэйгээр бэлдэлсээ юм.

Залуу үетэнние һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ, дайнай үедэ илалтын дархашуул болоһон, һүүлээрнь һандарһан ажахыгаа һэргээн хүгжөөһэн, Эхэ оронойнгоо аша туһада амарангүй хүдэлһэн ахамад үеынхидтэ хандан, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Д. Раднаев зүрхэнэй халуун үгэ хэлээ.

Райсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэд, уран һайханай хүдэлмэриин эдэбхитэд айлшадтаа зорюулан, «Сэнхир галханиие» эмхидхэбэ. Бүгэдэ зондо танил болоһон аялганууд, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеын патриотическа дуунууд зэдэлбэ. В. Лосев, В. Юшин болон бусад нүхэд һүр жабхалантайгаар тэдэ дуунуудые дуулаа.

«Сэнхир галханай» носоогдоһон тэрэ үдэшэ ветеранууд үгэ хэлэжэ, үнгэрһэн үе сагууд тухайдаа дурдан хөөрөө. Дайнай болон ажалай ветеран М. Лошкарев үдэшын түгэсхэлдэ иигэжэ һанамжаяа хэлээ:

— Уулзалга ехэ зохидоор, һайнаар үнгэрөө. Эндэ уригдажа ерэһэн бүхы нүхэд сэдьхэлдээ баяртай үлэбэ ёһотой. Дайнай, ажалай ветерануудые иигэжэ анхарһанайнь түлөө «Сэнхир галханиие» эмхидхэгшэдтэ сэдьхэлэй ехэ баяр хүргэхэ байнаб. Иимэ уулзалгануудые залуушуулай хабаадалгатайгаар ходо үнгэргэжэ байха байгаа...

Д. ДОНДУКОВА.

АРАДАЙ ТЕАТРНУУДАЙ ХАРАЛГА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай коллективүүдэй бүхэсоюзна харалга ябажа байна. Манай республикын арадай театрнуудай бэлиг шадабариин харалга эхилэнхэй.

ЗАКАМЕНСК. Эндэ арадай театр байгуулагдаһаар нилээд үнинэй. Мүнөө үедэ тэрэнние бэлигтэй режиссер Галина Мункожапова хүтэлбэрилнэ. Театрай хүдэлмэридэ Закаменск хотын алба хаагшад, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэришэд олоороо хабаадалсадаг.

Һая үнгэргэгдэһэн тоосоото харалгада театрайхид Алексей Дударевай «Порог» гэжэ зүжэгөөр нютагайхидаа хужарлуулба. Зэдын комбинадай бухгалтер И. К. Дубровин, Г. Г. Каратаева, О. И. Янькова болон бусад үнинэй эдэбхитэд зүжэгэй гол рольнуудые гүйсэдхэһэн байна.

БАГДАРИН. Режиссер Светлана Поповагай найруулан табиһан драматург Константин Сергеевэй «Пора тополиного пуха» гэжэ зүжэгөөр Баунтын районой арадай театрайхид нютагаархидаа баясуулба. Зүжэгэй гол рольнуудые Багдаринай геологическа экспедициин түлөөлэгшэд болон нютагай алба хаагшад гүйсэдхөө.

БАРГАЖАН. Драматург Александр Матуновскиин «Последняя инстанция» гэжэ зүжэгые арадай театрайхид нютагайхидайнгаа үзэмжэдэ табиба: Дурсагдагша коллективые удаан сагай туршада хүтэлбэрилжэ байһан режиссер Людмила Оленниковагай ажал үндэрөөр сэгнэгдэв. Философско удхатай тус зүжэгэй үйлэдэгшэ нюурнуудые театрай үнинэй эдэбхитэд пенсионер Галина Владимировна Ковалева, Валерий Иванович Манзырев, Анна Михайловна Думнова болон бусадһаа гадна нютагай залуушуул гүйсэдхэбэ.

В. БАТОЖАРГАЛОВА,
РНМЦ-гэй театральна искусствын секторые даагша.

ЭХЭ ОРОНДО

ДУРАТАЙГААР ХҮМҮ

Һурагшадые сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлхэ, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэрэ-нүүдтэ алба хэхээр хүбүүдые бэлдэхэ, Совет Армида дуратайгаар, манай Эхэ ороной түлөө омогорхолой мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй гээд һургуулине хубилган шэнэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай проект дотор онсолон заагдана.

Ороной һургуулинуудта энэ шэглэлээр юун хэгдэнэб, юун хэгдэхэ болоноб гэжэ СССР-эй гэгээрэлэй министрэй орлогшо Ф. Е. Штыкало ТАСС-ай корреспондентын гүйлтаар хөөрэһэн байна.

— Залуушуулые Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ асуудалнууд манай партиин анхаралда хододоо байгаа. Тиин энэшье удаа һургуулине хубилган шэнэлэлгын проект дотор эдэ асуудалнууд бүри шангаар табигдана. Олохон һургуулинуудта һурагшадые сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлхэ, эхин шатын сэрэгэй бэлэдхэл эмхидхэхэ баян дүй дүршэлтэй болонхой. Гэбэшье энэ дүй дүршэл бултанай шадабари үшөө болоодүй юм. Сэрэгэй патриотическа хүмүүжүүлгын бүхы онол аргануудые шэнжэлжэ үзэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ Эхэ орон, патриотизм, совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй юрын хэрэгүүд ба баатаршалганууд тухай эрдэм мэдэсын системэ зохёон табигдажа, классһаа класста удаа дараалан заагдаха ёһотой.

Һурагшадай сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын ниитэ нэгэн системын хоёрдохи таһаршагүй хубинь гэбэл, хэшээлһээ гадуур хүдэлмэриие саашадань хүгжөөлгэ мүн болоно. Энэмнай гэбэл, һургуулинуудай сэрэгэй-хамһабариин кружогууд, спортивна секцинүүд, сэрэгэй-патриотическа клубууд ба нэгэдэлнүүд, «Зарница», ба «Орленок» гэһэн нааданууд, мүр мүрдэгшэдэй, тимуровецуудай, хилын эдир харуулшадай, милициин ханинарай хүдэлмэри болоно гээшэ.

Һургуулиһаа гадуур һурагшадтай үнгэргэгдэдэг хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулга, гэгээрэлэй системын һургуулиин бэшэ эмхинүүдэй, профсоюзуудай, бусад зургаануудай, ажаһуудаг газарайнь гэр байрын управлениинүүдэй кружогууд болон секцинүүдтэ үхибүүдэй хабаадалгые үргэдхэлгэ хадаа сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин таһаршагүй хубинь болоно. Хизаар ороноо шэнжэлгын аяншалганууд, экспедицинүүд, сэрэгжүүлэгдэһэн нааданууд, амаралтын үедэ пионерэй ба оборонно-элүүржүүлгын лагерьнуудай хүдэлмэри эндэ баһал оролсоно. Спортын сэрэгэй-хамһабариин зүйлнүүдээр: буудалгаар, картингаар, авиациин, автомобилиин ба бусад модельнүүдые бүтээлгээр элдэб мүрысөөнүүдтэ һурагшадай хабаадалгые үргэдхэхэ.

Мүнөөшье һурагшадай сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгэдэ классһаа ба һургуулиһаа гадуурхи хүдэлмэрэй һургалгатай эб эмхитэйгээр ябуулагдадаг юм. Арадай гэгээрэлэй һалбарида таарамаар иимэ системэ бии гээшэ. Теэд мүнөө дээрээ зарим һургуулинуудта һургалгын хэрэг бүхы шэглэлээр һайнаар эмхидхэгдэдэг, нүгөөдээнь—классһаа гадуурхи хүдэлмэри, гурбадахидань һургуулиһаа гадуурхи хүдэлмэри һайнаар табигданхай, районууд, городууд болон областьнууд тухай хэлэхэ болоо һаа, баһал иимэрхүү байдалтай. Һургуули бүхэндэ сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын комплексно гуримаар хүдэлмэрэ эмхидхэхэ зорилго табигдана гээшэ. Педагогическа эрдэмэй академи һургуулинуудта хэрэглэгдэхэ иимэ гурим ойрын сагта бэлдэхэ уялгатай.

Сэрэгэй эхин шатын бэлэдхэлэй курсые заалга нарижуулан һайжаруулагдаха.

ШЭНЭ КИНО

СОВЕТ ТАГНУУЛШАДАЙ ГАБЬЯА

...Атаман Ренэй банда украин нэгэ һууринда комсомолшууд болон нютагай эдэбхитэдые алажа хюдажа, гэр байрануудыень галдажа, галзуурхын муухайгаар галзууржа байба. Харин Мария Шевчук нютагай бүхы хүн зоной үзэн ядажа байһан хараса доро алууршан Ренэй тэрэниие амиды мэндэ табихыень гүйнэ. Роза сэсэгэй—украин националистнуудай һүлдэ тэмдэг —оёгдоһон пулаадые мүр дээрээ хэдэрһэн багшые Рен табижархина. Гүрэнэй аюулгүйе сахин хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэ Мариягай даалгагдаһан даабарияа заатагүй дүүргэхэ байһые тэндэ хүсөөр сугларһан хүнүүдэй хэниинишье мэдэхэгүй байгаа ха юм...

Украин националистнуудай штабынь Мюнхендэ байһан. Тэндэ зохёогдоһон ээлжээтэ операци «Большая медведица» гэжэ дэмы нэрлэгдээгүй.

Прикарпатиин ой тайга соо орхиһон бункераа тойруулан минэнүүдые табихадаа, дайсад «долоон үбгэдэй» байдаг гуримые баримталһан байгаа. Тэндэнь фашистнуудай тэрьедэхэдээ нюуһан эдеэ хоол, зэр зэбсэгһээ гадна, Мюнхенэй центрэ тон шухала гитлеровскэ агентнүүдэй список хадагалаатай байгаа бшуу. Эрхим агентнүүдэй нэгэн Златада бункер сооһоо тэрэ список абаха даабари үгтэнэ. Златын Прикарпати хүрэжэ ерэхэдэ, националистнуудай подполидо нэбтэрүүлэгдэһэн совет тагнуулшан Мария Шевчук тэрэниие хүлеэжэ байха юм.

Мария Шевчугай ролиие актриса Нина Антонова (зураг дээрэ) гүйсэдхэнэ. Тэрэ 1958 ондо кинодо эгээн түрүүшынхеэ наадаһан юм.

Мүнөө А. Довженкын нэрэмжэтэ киностудиин бэлигтэй актернуудай нэгэнниинь болонхой.

Златын рольдо Зинаида Журавлева наадажа, кинодо түрүүшынхиеэ буулгагдаба. Кинофильмнүүдтэ хори гаран роль гүйсэдхэһэн актер Лесь Сердюк Рен боложо наадана.

Кинопрокадай республиканска конторо.

Спорт

ХҮНГЭН АТЛЕТИК

△ Хүнгэн атлетикээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн мартын 3—4-дэ Швециин Гетеборг хотодо үнгэргэгдэхэ юм. СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, манай республикын бэлигтэй бэрхэ хүнгэн атледүүд—уласхоорондын классай спортын мастернууд Татьяна Позднякова, Александр Костецкий гэгшэд Швеци ошохоёо мартын 1-дэ Москваһаа мордобо.

△ «Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй түлөөлэгшэд бүлгэмэйнгөө бүхэсоюзна мүрысөөндэ хабаадахые бэлдэжэ байна. Хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр республикын хэдэ дахин чемпионууд, регордсменүүд спортын мастер Наталья Соболева, мастерта кандидадууд Ольга Козлова, Виктор Вихров, Василий Селиванов гэгшэд энэ мүрысөөндэ Буряад ороной нэрэ хүндые хамгаалха юм.

△ Хүнгэн атлетикээр СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөнүүд эдэ үдэрнүүдтэ Москва хотодохи «Крылатское» гэжэ олимпийскэ спортивна комплексдо болобо. Гадаадын олон оронуудай атледүүд энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

РСФСР-эй габьяата тренер В. Д. Домниной һурган

«ҺАНААМГАЙ ЗОРИГТО»

Буряад арадай онтохонуудай удхаар А. Алексеев Д. Дылгыров хоёрой зохёоһон «Һанаамгай Зоригто» гэһэн зүжэгые Буряадай республиканска кукольна театрта А. Первушин найруулан табиба.

Энеэдэ, наадаар, шог зугаагаар элбэг энэ зүжэгэй гол герой Зоригто хүбүүнэй ролиие театрай актриса Е. Макиевская гүйсэдхэнэ. Бусад рольнуудтань Н. Шех (Зоригтын эхэ), В. Ишенин (Зоригтын эсэгэ), Буряадай АССР-эй габьяата артист В. Шульгин (Хаан), С. Горбова (Хатан), В. Подосенов (Буяну баян) гэгшэд наадана.

Зүжэгые Ю. Цыденов шэмэглэһэн байна. Уран зураашa Р. Жимбиевагай зурагуудаар зүжэгтэ наадаха кукланууд бүтээгдээ. М. Копыловский зүжэгые хүгжэмэй талаар шэмэглээ. Зүүн-Сибириин гүрэнэй соёлой институдай багша С. Аранжуров хатарнуудые найруулан табиһан байна.

Республикымнай кукольна театрай артистнууд шэнэ зүжэгөөрөө эдир харагшадые баясуулба.

НЭРЭ ЗЭРГЭЕЭ БАТАЛБА

Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой Соёлой ба техникын ордонгой дэргэдэ уран һайханай хэдэн олон коллективүүд байгуулагдажа республика дотороо мэдээжэ болонхой. Заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшадһаа бүридэһэн эрэшүүлэй хоорой ба хатарай «Радуга» гэжэ ансамблиин коллективүүд уран һайханай харалгада габьяатай байһанайнгаа түлөө олоһон «арадай» гэһэн нэрэ зэргээ шэнэ амжалтануудаараа батадхан ябана.

— Үнгэрэгшэ жэлэй уран һайханай харалгын болон һаяхан үнгэргэгдэһэн тоосоото концертнүүдэй дүнгүүдээр эдэ хоёр коллектив «арадай» гэһэн нэрэ зэргэеэ баталжа, ехэ амжалта туйлаба,— гэжэ арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой соёлой таһагай инспектор Л. П. Шахаева баяртайгаар мэдээсэнэ.— Энэ амжалтадань РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. И. Хижняков, Н. Р. Розинкина гэгшэдэй хүбита схэ.

Х. СОКТОЕВ.

ХОРИИН РАЙОНДО

ХОРИИН түбэй соёлой байшангай уран һайханай коллективэй гэшүүд среда бүхэндэ районой ажахынуудаар ябажа, холын отара, гүүртэнүүд дээрэ хүдэлжэ байгшадта концертнүүдые харуулдаг. Һаяхан тэдэнэр Хориин, Хүлэй совхозуудай эхэ хонидой отарануудта ошожо, дуу, хүгжэм зэдэлгэбэ, хатар наада харуулба.

Соёлой байшангай хормейстер Сэсэг Бабуева буряад композиторнуудай зохёоһон дуунуудые гоёор гүйсэдхэжэ, олоной магтаалда хүртөө.

Тус байшангай хүдэлмэрилэгшэ Людмила Демишева ород, буряад арадуудай хатар наадануудые баһал шадабаритай бэрхээр гүйсэдхэдэг байһаараа нютаг зонойнгоо дунда алдартай болонхой.

Баянист Павел Павлович Косыгин совет ороной элдэб үгсаатанай дуунуудай хүгжэмтэ аялга гансаашье гүйсэдхэнэ бэшэ, мүн дуулажа, хүн зоной зүрхэ сэдьхэлые баясаана,

Мүнөө тус коллективэй гэшүүд уран һайханай харалгада бэлдэжэ, ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

* * *

ҮДЫН сомоной Соведэй харьяата тосхон, һууринуудта соёлой гурбан байшан хүдэлдэг. Тэдэнэй коллективүүд түрэл совхозойнгоо отара, гүүртэнүүд дээрэ хүдэлжэ байгшадые соёлой талаар хангадаг. Соёлшод һарадаа дүрбэ дахин хонишодто, малшадта айлшаар ошожо, концертнүүдые харуулна.

Мүнөө үе сагай ород буряад дуунууд, һонирхолтой шог ёгтото сценкэнүүд, хатар нааданууд концертынь программада оруулагданхай юм.

Агитбригадын хүдэлмэридэ Үдын хүгжэмэй һургуулиин багша Елена Киргизова, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ Дынсема Жимбеева, медик Нина Зеленовская болон бусад нүүд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Һүүлэй үедэ агитбригадын гэшүүдэй хүсөөр арба гаран концерт хонишодто харуулагдаа. Мүн СССР-эй Верховно Соведэй Һунгалта тухай лекцинүүд уншагдаа, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө.

* * *

БУЛАМАЙ соёлой байшангай дэргэдэ хэдэн жэлэй саана «Урагшаа» гэһэн уран һайханай агитбригада эмхидхэгдэһэн байна. Тэрэнэй хүдэлмэриие үнинэй коммунист, соёлой байшангай директор Х. Ш. Ширапова хүтэлбэрилнэ.

Тус агитбригадын гэшүүд булта шахуу Анаагай совхозой нэгэдэхи отделениин механизаторнууд, автомашинануудай жолоошод юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр отделениингээ хонишодой, малшадай урда хэдэн концертнүүдые харуулаа. Мүнөө тэдэнэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үе сагай дуунуудай конкурсдо бэлдэжэ байнхай.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Мүрысөөн эмхи гур

Улаан-Үдэ хотын дунда һуралсалай тусхай зургаануудай студентнэрэй санаар урилдаалгын заншалта мүрысөөн «Локомотив» бүлгэмэй баазада үнгэргэгдэбэ. Санын зүргэнүүд дээрэ зуу гаран хүбүүд, басагад урилдаа.

10 километрэй зайда лесотехникумэй санашан спортын мастерта кандидат Владимир Беломестнов урилдшалжа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Басагадай дунда железнодорожно техникумэй түлөөлэгшэ Светлана Переляева эрхим һайн саг харуулһан байна. Эстафетэ дамжуулгын урилдаанда хубиин тоосоогоор илагшадаи командануул шалгараа. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр лесотехникумэй хүбүүдэй, железнодорожно техникумэй басагадай командануд түрүү һууридa гараа юм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Амжалтануудаа батадхан, урагшаа дабшаха» — һунгагшад КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачёвтой уулзаба. КПСС-эй ЦК-гай амаршалга. «Һунгагшад захяануудые үгэнэ» — И. Казанцевай статья. «Холын хараатайгаар» — Л. Лабаровагай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бригадна онол арга» — Ю. Молчановай статья. «Урдахи зорилгоёо хараха шухала»— Р. Гаязовай статья. «Тугал хүйтэн газарта байлгагдана» — 1984 оной февралиин 18-най «Сельская жизнь» газетэһээ абтаһан материал. Н. Ефимовэй фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Калашниковай ажабайдалай сэхэ зам» — В. Бадмаевай статья. Уласхоорондын мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Газарай шүүрээр» — И. Борисенкын статья. «Шеф нэрэтэй бслобол» — В. Лошаковой шүүмжэлэл. Хүршэнэрэй дүй дүршэлһөө.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Хүхюун стартнууд». 10.50 — «Хроника одного лета» — 3 серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 11.55—«Үрданай уянгата һайхан дуунууд». 12.40 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 16.05—«Москва шадарай хүдөө нютагуудай мүнөөдэр ба үглөөдэр». 16.35— «Сатира в борьбе за мир».— баримтата фильм. 16.40 — «Бидэ БАМ баринабди». 17.10 —«Металлург» гэжэ хүдэлмэришэдэй хоорой капеллын концерт.

Улаан-Үдэ. 17.45 —Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 18.15 — «Байгал»—нютагуудай һонин. 18.25 —«Арадай кандидадууд» гэһэн циклһээ дамжуулга. 18.55 —«Байгал»—мэдээсэлэй программа. 19.15 — «Пионери»— киножурнал.

Москва. 19.30—«Арадай аялга дуунууд». 19.45—«Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Баримтата фильм. 20.30 — «Залуу гүйсэдхэгшэдэй бүхэсоюзна телеконкурс. 22.00 — «Время».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Соседи по планете» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.05, 13.45 — «Англи хэлэн». 11.05—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 11.35 12.40 — Түүхэ. 7-дохи класс. 12.05—П. Тычина. «Шүлэгүүд». 13.10—«Үхибүүдтэй зэргэлээд» —телеочерк. 14.15—һургуулиие хубилган шэнэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэнэбди». 14.45 — «СССР-эй ехэ зурагай искусство». 15.15 — «Эрдэм ухаан хүсэн». 16.00—Шэнэ һонин.

Москва. 17.45—«Түсэбтэ табан жэл—хүн бүхэнэй хэрэг» — баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Санаар урилдалгын һайндэр». 20.00— «Киноһоор аяншалгын альманах». 20.20 — «Экран»—телесуглуулбари. 20.50—«Фитиль» — бүхэсоюзна сатирическэ журнал.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 —«Музейнүүд болон выставкын залнуудаар». 22.00 — «Время».

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76. отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61. выпускающие —2-35-95, отдел объявлений— 2-65-54.

Республиканская типограф ственного комитета Бурятско делам издательств, полиграф ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Н-01340. Заказ № 52. Инд